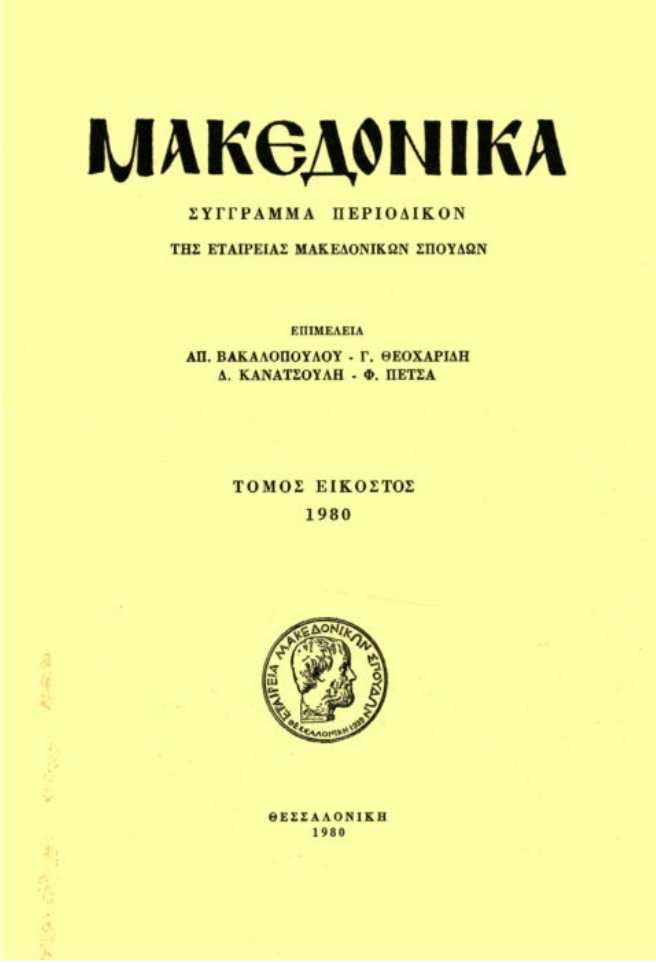
ePublishing

ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ
EKT
NATIONAL DOCUMENTATION CENTRE

Μακεδονικά

Τόμ. 20, Αρ. 1 (1980)

Ανέκδοτα έγγραφα από το αρχείο του συνοικισμού των Μακεδόνων "Νέα Πέλλα" Αταλάντης

Γρηγόριος Βέλκος

doi: 10.12681/makedonika.408

Copyright © 2014, Γρηγόριος Βέλκος

Άδεια χρήσης Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0.

Βιβλιογραφική αναφορά:

Βέλκος Γ. (1980). Ανέκδοτα έγγραφα από το αρχείο του συνοικισμού των Μακεδόνων "Νέα Πέλλα" Αταλάντης. *Μακεδονικά*, *20*(1), 253–282. https://doi.org/10.12681/makedonika.408

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΕΓΓΡΑΦΑ ΑΠΟ ΤΟ ΑΡΧΕΙΟ ΤΟΥ ΣΥΝΟΙΚΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ «ΝΕΑ ΠΕΛΛΑ» ΑΤΑΛΑΝΤΗΣ

Α΄ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Στὸν προηγούμενο (19ο) τόμο τῶν Μακεδονικῶν (1979) παρουσιάσαμε δέκα (10) ἔγγραφα τοῦ ἀρχείου, τοῦ παλιοῦ καὶ γνωστοῦ Δήμου «Νέας Πέλλας»[1]. Στὴ σημερινὴ ἐργασία μας παρουσιάζουμε μιὰ σειρὰ ἀπὸ ἑνδεκα (11) ἀκόμα ἔγγραφα, ποὺ προέρχονται ἀπὸ τὰ ἀρχεῖα τοῦ ἴδιου Δήμου[2].

Ἔχομε τὴ γνώμη ὅτι τὰ δημοσιευόμενα παρακάτω ἔγγραφα παρουσιάζουν ξεχωριστὸ ἱστορικὸ ἐνδιαφέρον, γιατί, ἐπειδὴ γράφτηκαν σὲ διαφορετικὰ χρονικὰ διαστήματα (καλύπτουν διάστημα εἰκοσιπέντε ἐτῶν περίπου) καὶ ἀποτελοῦν τὴν ἐπίσημη ἀλληλογραφία τῶν Μακεδόνων προσφύγων μὲ τὶς ἁρμόδιες Κρατικὲς Ὑπηρεσίες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, μπορεῖ νὰ παρακολουθήσει κανεὶς τὰ προβλήματα καὶ τὶς δυσχέρειες ποὺ ἀντιμετώπισαν, καθὼς καὶ τοὺς ἀγῶνες ποὺ ἔκαναν οἱ πρόσφυγες Μακεδόνες γιὰ τὴν ἀποκατάστασή τους στὴ «νέα τους πατρίδα». Ἀπὸ τὴ μελέτη τῶν ἐγγράφων αὐτῶν μαθαίνουμε, ἐπίσης, ἀξιόλογες πληροφορίες καὶ ἄγνωστες λεπτομέρειες ἀπὸ τὴ ζωὴ τῶν ἡρωικῶν Μακεδόνων προσφύγων (εἰκ. 1), καθὼς καὶ ἀπὸ τὴν τύχη ποὺ εἶχαν οἱ Μακεδόνες ἀγωνιστές, ποὺ στὸ διάστημα τοῦ ἱεροῦ ἀγώνα τοῦ '21 εἶχαν προσφέρει τὰ πάντα γιὰ τὴν ἐξόντωση τοῦ ἐχθροῦ καὶ τὴ λευτεριὰ τῆς Πατρίδας.

1. Τὸ πρῶτο ἔγγραφο εἶναι ἀκριβὲς ἀντίγραφο τῆς διαταγῆς ποὺ ἔστειλε, στὶς 16 Σεπτεμβρίου 1838, «ἡ ἐπὶ τῶν 'Εσωτερικῶν Γραμματεία τῆς 'Επικρατείας» στὸν ὑποδιοικητὴ Λοκρίδας. Τὸ πρωτότυπο τὸ ὑπογράφει ὁ Γ. Γλαράκης, γνωστὴ προσωπικότητα τῆς ἐποχῆς. Τὸ δημοσιευόμενο ἀντίγραφο κοινοποιήθηκε στοὺς Μακεδόνες πρόσφυγες στὶς 25 Σεπτεμβρίου 1838. Εἶναι γραμμένο στὴ μιὰ ὄψη λευκῆς, μονῆς κόλλας, μὲ διαστάσεις 30×21 ἑκ. Τὸ κείμενο πιάνει συνολικὰ 20 ἀράδες. Εἶναι γραμμένο μὲ μαύρη μελάνη καὶ μὲ ἀρκετὰ καλλιγραφικὰ γράμματα. Ὀρθογραφικὰ λάθη δὲν ἔχει (εἰκ. 2). Τὸ ἔγγραφο αὐτὸ παρουσιάζει ἱστορικὸ ἐνδιαφέρον, γιατὶ μᾶς πληροφορεῖ:

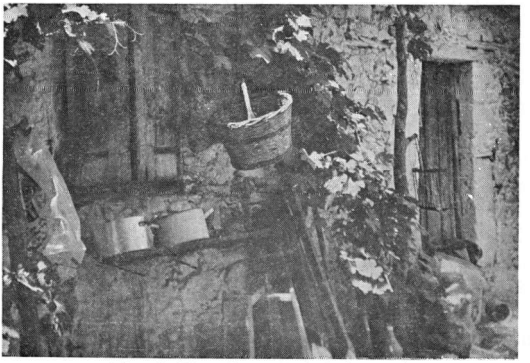
---

1. Βλ. Γρηγορίου Βέλκου, 'Ανέκδοτα ἔγγραφα ἀπὸ τὸ ἀρχεῖο τοῦ συνοικισμοῦ τῶν Μακεδόνων «Νέα Πέλλα» 'Αταλάντης, «Μακεδονικὰ» 19 (1979)195-239.

2. Γρ. Βέλκου, ὅ.π., σ. 195, ὅπου καὶ ἡ σχετικὴ βιβλιογραφία γιὰ τὸ Δῆμο τῶν Μακεδόνων προσφύγων «Νέα Πέλλα».

α) Οἱ πρόσφυγες Μακεδόνες ἔστειλαν στὴν Κυβέρνηση τὴν ὑπ' ἀριθμ. 1249 ἀναφορά τους καὶ ζητοῦσαν τὴ ρύθμιση τοῦ θέματος τοῦ νεροῦ τῆς πηγῆς (εἰκ. 3), ποὺ ὑπῆρχε στὸν «Τουρκομαχαλά»[1].

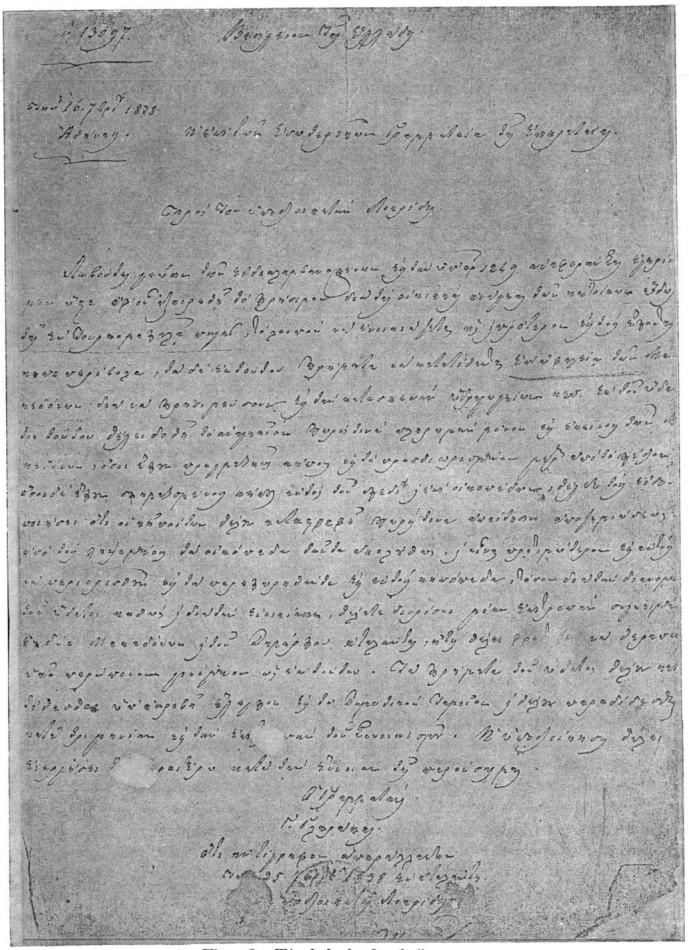
β) Ἀπαντώντας στὴν ἀναφορὰ αὐτή, τὸ Ὑπουργεῖο Ἐσωτερικῶν κάνει γνωστὸ στοὺς Μακεδόνες καὶ στοὺς Ἀταλαντεῖς ὅτι θὰ πρέπει νὰ συγ-

Εἰκ. 1. Τὸ σπίτι τῶν Λαζαίων στὴν Ἄνω Πέλλα, ὅπως σώζεται σήμερα

κροτήσουν τριμελὴ ἐπιτροπή, ἀπὸ δυὸ Μακεδόνες καὶ τὸ δήμαρχο Ἀταλάντης, ἡ ὁποία θὰ ρυθμίζει τὸ νερὸ τῆς πηγῆς ὡς ἑξῆς: Θὰ χορηγεῖ δωρεὰν στοὺς Μακεδόνες καὶ στοὺς Ἀταλαντεῖς τὴν ἀπαραίτητη γιὰ τὶς οἰκιακὲς ἀνάγκες ποσότητα νεροῦ καὶ ὅσο περισσεύει θὰ τὸ νοικιάζει γιὰ ἄρδευση

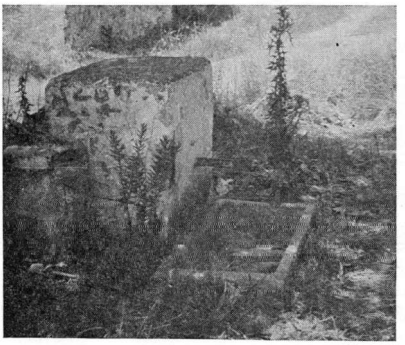
1. Τουρκομαχαλὰς λεγόταν ἡ περιοχή, στὸ ΒΔ μέρος τῆς Ἀταλάντης, ποὺ χωρίστηκε σὲ οἰκόπεδα γιὰ τοὺς πρόσφυγες Μακεδόνες καὶ δημιουργήθηκε στὴ συνέχεια ὁ οἰκισμὸς «Νέα Πέλλα» ἢ «Ἄνω Πέλλα», ποὺ ὑπάρχει καὶ σήμερα καὶ ἀποτελεῖ μέρος τοῦ Δήμου Ἀταλάντης. Σύμφωνα μὲ τὶς πληροφορίες ποὺ μᾶς ἔδωσε ὁ πρόεδρος τοῦ Συλλόγου τῶν Μακεδόνων Νέας Πέλλας «Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος», κ. Παρασκευᾶς Μαντᾶς, στὸν Τουρκομαχαλὰ ὑπῆρχε μεγάλη πηγὴ νεροῦ, ποὺ κάλυπτε ἄνετα ὄχι μόνο τὶς οἰκιακές, ἀλλὰ καὶ τὶς ἀρδευτικὲς ἀνάγκες τοῦ οἰκισμοῦ. Ἡ πηγὴ αὐτὴ δημιούργησε, γιὰ πολλὲς δεκαετίες, πολυάριθμες προστριβὲς καὶ ἐπεισόδια μεταξὺ τῶν Μακεδόνων καὶ τῶν κατοίκων τῆς Ἀταλάντης. Οἱ Ἀταλαντεῖς εἶχαν ζωηρὲς ἀντιρρήσεις γιὰ τὴν κυριότητα τῆς πηγῆς καὶ τὴν ἐκμετάλλευση τοῦ νεροῦ ἀπὸ τοὺς Μακεδόνες, γι' αὐτὸ καὶ διαμαρτύρονταν συνέχεια, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ χρειαστεῖ νὰ ἐπέμβουν πολλὲς φορὲς τόσο ὁ διοικητὴς καὶ ὁ Ὑποδιοικητὴς τῆς Λοκρίδος καὶ τῆς Φθιώτιδας, ὅσο καὶ τὰ ἁρμόδια ὑπουργεῖα καὶ νὰ ἐκδώσουν ἀρκετὲς διευκρινιστικὲς καὶ συμβιβαστικὲς λύσεις καὶ διαταγές. Μιὰ ἀπὸ τὶς διαταγὲς τοῦ εἴδους αὐτοῦ εἶναι τὸ δημοσιευόμενο ἔγγραφο.

Εἰκ. 2. Τὸ ὑπ' ἀριθ. 1 ἔγγραφο

στοὺς ἰδιοκτῆτες τῶν κήπων καὶ τῶν δεντροπερίβολων τῆς περιοχῆς[1].

γ) Τὰ οἰκόπεδα στὸν «Τουρκομαχαλὰ» δὲν εἶχαν διανεμηθεῖ ὅλα καὶ τὰ ἀδιάθετα τὰ εἶχαν μετατρέψει αὐθαίρετα οἱ γειτονικὲς οἰκογένειες σὲ κήπους. Τὸ γεγονὸς αὐτὸ μαρτυρεῖ ὅτι τὸ 1838 στὴν Ἄνω Πέλλα εἶχαν ἐγ-

Εἰκ. 3. Μία ἀπὸ τὶς δημόσιες βρύσες στὴν Κάτω Πέλλα, ποὺ κατασκευάστηκε γύρω στὰ 1850 καὶ τροφοδοτοῦνταν ἀπὸ τὴν πηγὴ τοῦ «Τουρκομαχαλᾶ». Σήμερα εἶναι ἀχρηστευμένη

κατασταθεῖ λίγες οἰκογένειες καὶ ὅτι τὰ ἑπόμενα χρόνια συγκεντρώθηκαν σταδιακὰ καὶ ἄλλες, ποὺ ἦταν διασκορπισμένες στὴ γύρω περιοχή. Γιὰ τὴ σταδιακὴ συγκέντρωση καὶ μόνιμη ἐγκατάσταση Μακεδόνων στὴν Ἄνω

1. Κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἐπιτόπιας ἔρευνας ποὺ κάναμε στὴ Νέα Πέλλα, τὸ καλοκαίρι τοῦ 1978, συναντήσαμε ἀρκετοὺς γέροντες, ἀπογόνους τῶν Μακεδόνων ἀγωνιστῶν τοῦ '21, ποὺ μᾶς εἶπαν ὅτι, ὅπως διηγοῦνταν οἱ γονεῖς καὶ οἱ παπποῦδες τους, οἱ πρόσφυγες Μακεδόνες, ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμὴ ποὺ ἐγκαταστάθηκαν μόνιμα στὸ μέρος ἐκεῖνο καὶ ἀπόχτησαν ἕνα οἰκόπεδο καὶ ἕνα κομμάτι γῆς δικό τους, ρίχτηκαν μὲ τόσο κέφι στὴ δουλειά, ἄντρες, γυναῖκες καὶ παιδιά, ὥστε, σὲ ἐλάχιστα χρόνια, ἔγιναν τὸ παράδειγμα τῆς ἐργατικότητας καὶ τῆς νοικοκυροσύνης σ' ὁλόκληρη τὴν περιοχή. Τὰ χωράφια ἀπὸ ἀκαλλιέργητα καὶ ἄκαρπα μετατράπηκαν σὲ πλούσιους λαχανόκηπους καὶ ὑποδειγματικὰ δεντροπερίβολα καὶ ἐλαιῶνες, ποὺ ἄφηναν ἀρκετὰ κέρδη. Ὁ δικηγόρος κ. Κώστας Ἀβραάμ, μάλιστα, μᾶς τόνισε ὅτι τόσο μεγάλη ἦταν ἡ θέληση γιὰ δουλειὰ καὶ ἀξιοποίηση τῆς γῆς, ὥστε καὶ οἱ αὐλὲς τῶν σπιτιῶν καὶ τὰ μὴ οἰκοδομημένα οἰκόπεδα εἶχαν μετατραπεῖ σὲ καλλιεργημένες καὶ προσοδοφόρες ἐστίες. Ἀπὸ τότε οἱ κῆποι καὶ τὰ περιβόλια αὐτά, ποὺ ἀποτελοῦσαν μιὰ στενόμακρη λουρίδα γῆς μὲ μῆκος 10 χιλ. καὶ φάρδος 2-3 χιλ. καὶ ἐκτείνονταν ἀπὸ τὴν Ἄνω Πέλλα καὶ συγκεκριμένα ἀπὸ τὶς τοποθεσίες «Δρύσμπεη» καὶ «Μπούζι» ὡς τὴ θάλασσα, δηλαδὴ ὡς τὴν παραλία τῆς Κάτω Πέλλας καὶ τοῦ ὄρμου

Πέλλα καὶ τὴ Σκάλα γνωρίζουμε καὶ ἀπὸ ἄλλες πηγὲς πὼς ἀρχικὰ (πρὶν ἀπὸ τὸ 1838) στὴ Σκάλα εἶχαν ἐγκατασταθεῖ μόνο 43 οἰκογένειες[1], τὸ 1837 στὴν Ἄνω Πέλλα ὑπῆρχαν 70 οἰκογένειες, ἐνῶ ἄλλες 400 εἶχαν καταγραφεῖ, ἀλλὰ δὲν εἶχαν μετακομίσει ἀκόμα[2]. Τὸ 1845 στὴν Ἄνω καὶ Κάτω Πέλλα εἶχαν ἐγκατασταθεῖ τουλάχιστον 130 οἰκογένειες[3], ἐνῶ τὰ ἑπόμενα χρόνια ἔγιναν πολὺ περισσότερες καὶ ὁ πληθυσμὸς τοῦ Δήμου «Νέας Πέλλας» πλησίαζε τὶς δυὸ χιλιάδες (2.000) ψυχές[4]. Ἀρκετά, ἐπίσης, διαφωτιστικὰ στοιχεῖα γιὰ τὸ θέμα αὐτὸ μᾶς δίνει καὶ τὸ παρακάτω (ἀριθμ. 3) ἔγγραφο.

2. Τὸ δεύτερο ἔγγραφο εἶναι τὸ διαβιβαστικὸ μὲ τὸ ὁποῖο ὁ ὑποδιοικητὴς Λοκρίδας συνόδεψε τὸ ἑπόμενο (ἀριθ. 3) ἔγγραφο. Εἶναι γραμμένο σὲ μονὸ φύλλο λευκῆς, ἀρίγωτης κόλλας μὲ διαστάσεις 30×21 ἑκ. Ἐκδόθηκε στὴν Ἀταλάντη στὶς 25 Ὀκτωβρίου 1838 μὲ ἀριθμὸ πρωτοκόλλου 1.648 καὶ ἀριθμὸ διεκπεραιώσεως 1.706. Τὰ γράμματα εἶναι ἀρκετὰ καλλιγραφικὰ καὶ εὐανάγνωστα. Ὀρθογραφικὰ λάθη δὲν ἔχει. Ἡ ἱστορικὴ ἀξία τοῦ διαβιβαστικοῦ αὐτοῦ συνεξετάζεται μὲ τὸ περιεχόμενον τοῦ παρακάτω (ἀριθ. 3) ἐγγράφου.

3. Τὸ τρίτο ἔγγραφο εἶναι τὸ πρωτότυπο τῆς διαταγῆς ποὺ ἔστειλε «ἡ ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Βασιλικὴ Γραμματεία» (Ὑπουργεῖο Ἐσωτερικῶν) στοὺς Μακεδόνες πρόσφυγες στὶς 2 Ὀκτωβρίου 1838. Τὸ ὑπογράφει κι αὐτὸ ὁ ὑπουργὸς Γ. Γλαράκης. Τὸ κείμενο τῆς διαταγῆς πιάνει συνολικὰ 15 ἀράδες καὶ εἶναι γραμμένο στὴ μιὰ σελίδα μονῆς λευκῆς καὶ ἀρίγωτης κόλλας μὲ διαστάσεις 30×21 ἑκ. Τὰ γράμματα εἶναι γραμμένα μὲ μαύρη μελάνη καὶ εἶναι ἀρκετὰ καλλιγραφικὰ καὶ εὐανάγνωστα. Ἔχει ἀριθμὸ πρωτοκόλλου 12.308 (εἰκ. 4).

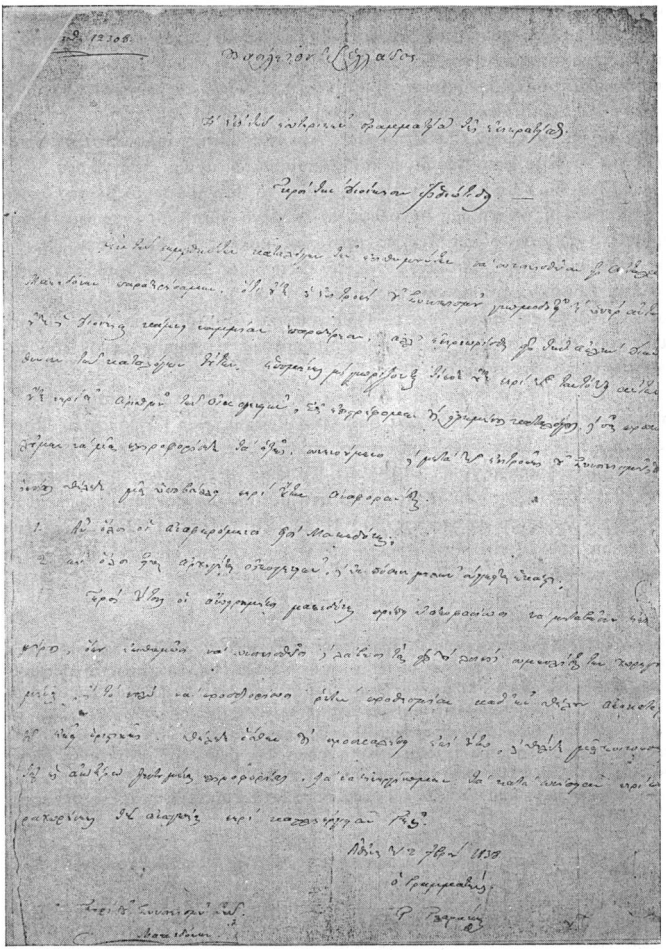
τῆς Σκάλας (βλέπε τοπογραφικὸ διάγραμμα τῆς περιοχῆς Νέας Πέλλας, «Μακεδονικά», 19,1979,196), ἔγιναν πασίγνωστα μὲ τὸ ὄνομα «κηπόπεδα τῶν Μακεδόνων» ἢ «Μακεδόνικα» ἢ «Μακεδοναίικα». Μὲ τὸ ἴδιο ὄνομα εἶναι γνωστὰ καὶ σήμερα. Γιατὶ καὶ οἱ σημερινοὶ ἀπόγονοι τῶν Μακεδόνων, διατηρώντας τὴν παράδοση, ἀξιοποιοῦν καὶ ἐκμεταλλεύονται μὲ τὸν καλύτερο τρόπο τὰ ποτισμένα μὲ ἱδρώτα καὶ αἷμα κτήματα τῶν ἡρωικῶν τους προγόνων. Ὅποιος σήμερα ταξιδέψει ἀπὸ τὴ Λαμία πρὸς τὴν Ἀθήνα, ἀπὸ τὴ νέα ἐθνικὴ ὁδό, θὰ ἀντικρίσει, λίγο μετὰ τοὺς Λιβανάτες, στὸ δεξιὸ μέρος τοῦ δρόμου, μιὰ μεγάλη ἔκταση σκεπασμένη ἀπὸ ἐλαιῶνες καὶ ὀπωροφόρα δέντρα. Αὐτὰ εἶναι τὰ «κηπόπεδα τῶν Μακεδόνων».

1. Γρ. Βέλκου, ὅ.π., σ. 216.

2. Δ. καὶ Ν. Ἀργυριάδου, Πρακτικὰ τοῦ εὐγενεστάτου Βαρώνου Κυρίου Κωνσταντίνου Μπέλλιου Μακεδόνος, Βιέννη 1838.

3. Γεωργίου Χ. Χιονίδη, Ἔγγραφα τῆς ἱστορίας τῆς Μακεδονίας κατὰ τὴν τουρκοκρατίαν, «Μακεδονικὰ» 14(1974)87.

4. Ἰωάννας Κωτσάκη, Οἱ Μακεδόνες τῆς Στερεᾶς, «Μακεδονικὴ Ζωή», τεῦχος 60 (Μάιος 1971)7-9.

Εἰκ. 4. Τὸ ὑπ' ἀριθ. 3 ἔγγραφο

Ἀπὸ τὴ μελέτη τῶν ὑπ' ἀριθμ. 2 καὶ 3 ἐγγράφων προκύπτουν ἀρκετὰ ἐνδιαφέρουσες καὶ χρήσιμες πληροφορίες:

α) Μετὰ τὴν ἔκδοση τῆς ἀπόφασης τοῦ Ὄθωνα τὸ 1835, ποὺ καθόριζε τὴν ἀποκατάσταση τῶν Μακεδόνων προσφύγων[1], οἱ διασκορπισμένες στὴ γύρω περιοχὴ οἰκογένειες ἄρχισαν σταδιακὰ νὰ συγκεντρώνονται στὴν Ἄνω καὶ Κάτω Πέλλα καὶ νὰ ἐκλέγουν κοινοὺς μὲν ἀντιπροσώπους (ἐπιτροπὴ) γιὰ τὴν ὑποβολὴ τῶν αἰτημάτων τους στὶς κρατικὲς ὑπηρεσίες καὶ τὴν προώθηση καὶ ἐπίλυση τῶν προβλημάτων ποὺ τοὺς ἀπασχολοῦσαν, ἀλλὰ ξεχωριστοὺς δημάρχους[2].

β) Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ τὶς οἰκογένειες ποὺ ἦρθαν καὶ ἐγκαταστάθηκαν στὴν Ἄνω καὶ Κάτω Πέλλα, ὑπῆρχαν καὶ πολλὲς ἄλλες στὴ γύρω περιοχὴ ποὺ εἶχαν ἐγγραφεῖ σὲ καταλόγους καὶ ζητοῦσαν νὰ ἐγκατασταθοῦν σὲ ἕναν ἀπὸ τοὺς δυὸ οἰκισμούς (βλέπε καὶ ἔγγραφο ἀριθ. 5)[3].

---

1. Βλ. Γρ. Βέλκου, Ἀνέκδοτα ἔγγραφα, ὅ.π., σ. 199, 200, 211.

2. Ἡ λέξη «Δήμαρχοι» ποὺ ὑπάρχει καὶ στὰ δυὸ ἔγγραφα μᾶς ἐπιτρέπει νὰ συμπεράνουμε πὼς τὴν ἐποχὴ αὐτὴ (1838) κάθε οἰκισμὸς (Ἄνω καὶ Κάτω Πέλλα) εἶχε ξεχωριστό, δικό του, δήμαρχο. Θὰ πρέπει ὅμως νὰ θεωρήσουμε ἐπίσης βέβαιο ὅτι οἱ δήμαρχοι αὐτοὶ ἦταν ἁπλῶς ἐπιλεγμένοι καὶ ὄχι κανονικὰ ἐκλεγμένοι μὲ ἐκλογές. Τὴ βεβαιότητά μας αὐτὴ τὴ στηρίζουμε σὲ τρεῖς ἀδιάψευστες ἱστορικὲς μαρτυρίες. Πρῶτον ὅτι οἱ οἰκισμοὶ Ἄνω καὶ Κάτω Πέλλα δὲν εἶχαν ἀκόμα ἀναγνωριστεῖ σὰν ξεχωριστὴ κοινότητα. Γνωρίζουμε ὅτι ὁ δῆμος «Νέας Πέλλης» σχηματίστηκε καὶ ἀναγνωρίστηκε ἐπίσημα ἀπὸ τὸ Κράτος σὰν ἰδιαίτερη μονάδα τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως στὶς 27 Σεπτεμβρίου 1848 (βλέπε Γρ. Βέλκου, Ἀνέκδοτα ἔγγραφα, ὅ.π., σ. 212, 216). Δεύτερον ὅτι οἱ Δημόσιες Ὑπηρεσίες ἀπὸ τὸ 1835 ὡς τὸ 1848 ἔστελναν τὰ ἔγγραφά τους πρὸς τὰ μέλη τῆς «ἐπὶ τοῦ συνοικισμοῦ τῶν Μακεδόνων Ἐπιτροπῆς» (βλέπε Γρ. Βέλκου, ὅ.π., σ. 212, 214 καθὼς καὶ ἔγγραφα 1-7 τῆς παρούσας ἐργασίας). Τρίτον ἀπὸ τὴ σφραγίδα τοῦ δήμου Νέας Πέλλης (βλέπε εἰκ. 7) ποὺ γράφει καθαρὰ τὴ χρονολογία αωμθ (= 1849) προκύπτει ὅτι ἡ χρησιμοποίησή της στὴν ἐπίσημη ἀλληλογραφία τοῦ ἀναγνωρισμένου πλέον δήμου ἄρχισε ἀπὸ τὴ χρονολογία αὐτή.

3. Ἐπιβεβαίωση τῆς ὁλοένα καὶ μεγαλύτερης προσέλευσης προσφυγικῶν οἰκογενειῶν στοὺς νεοσύστατους οἰκισμοὺς ἔχουμε καὶ ἀπὸ ἄλλες ἱστορικὲς πηγὲς καὶ μαρτυρίες. Γιὰ παράδειγμα ἀναφέρουμε ὅτι τὸ 1837-1838 στὴν Κάτω Πέλλα (Σκάλα) εἶχαν ἐγκατασταθεῖ 43 οἰκογένειες (βλ. Γρ. Βέλκου, Ἀνέκδοτα ἔγγραφα, ὅ.π., σ. 200, 201, 216), τὸ 1837 στὴν Ἄνω Πέλλα εἶχαν ἐγκατασταθεῖ 70 οἰκογένειες, ἐνῶ εἶχαν ἐγγραφεῖ στοὺς καταλόγους καὶ ζητοῦσαν τὴν ἀποκατάστασή τους στὴν Ἄνω ἢ Κάτω Πέλλα ἄλλες 400 (Δ. καὶ Ν. Ἀργυριάδου, Πρακτικὰ τοῦ εὐγενεστάτου Κωνσταντίνου Μπέλλιου Μακεδόνος, Βιέννη 1838, σ. 17-18, Ἀπ. Βακαλοπούλου, Πρόσφυγες καὶ προσφυγικὸν ζήτημα κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν τοῦ 1821, Θεσσαλονίκη 1939, σ. 170). Τὸ 1845 οἱ μόνιμα ἐγκαταστημένες οἰκογένειες ξεπερνοῦσαν τὶς 130 (Γ. Χιονίδη, Ἔγγραφα τῆς ἱστορίας τῆς Μακεδονίας κατὰ τὴν τουρκοκρατίαν, «Μακεδονικὰ» 14,1974,87). Λίγο ἀργότερα ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἄνω Πέλλης πλησίαζε τὶς 2.000 ψυχὲς (Ἰωάννας Κωτσάκη, Οἱ Μακεδόνες τῆς Στεριᾶς, «Μακεδονικὴ Ζωή», τεῦχ. 60, Μάιος 1971, 10).

Οἱ κατάλογοι αὐτοὶ στάλθηκαν στὸ Ὑπουργεῖο Ἐσωτερικῶν, ἀλλὰ ὁ ὑπουργός, ὅπως φαίνεται, ἤθελε νὰ ξέρει σίγουρα καὶ ὑπεύθυνα ἂν ὅλοι ὅσοι εἶναι γραμμένοι σ' αὐτοὺς εἶναι πράγματι πρόσφυγες Μακεδόνες ἀγωνιστὲς καὶ ἀρχηγοὶ οἰκογενειῶν. Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ ἐπέστρεψε τοὺς καταλόγους στοὺς δημάρχους καὶ στὴν ἐπιτροπή, μὲ τὴν ἐντολὴ νὰ κάνουν πρῶτα τὸ σχετικὸ ἔλεγχο τῶν στοιχείων καὶ κατόπιν νὰ κάνουν τὶς προβλεπόμενες εἰσηγήσεις γιὰ τὴν παραχώρηση οἰκοπέδου καὶ καλλιεργήσιμης γῆς. Ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὸ παρακάτω (ἀριθ. 4) ἔγγραφο «ἡ ἐπὶ τοῦ συνοικισμοῦ τῶν Μακεδόνων Ἐπιτροπή», σὲ ἐκτέλεση τῆς διαταγῆς αὐτῆς, ἄρχισε νὰ ἐλέγχει τὰ στοιχεῖα τῶν οἰκογενειῶν καὶ νὰ χορηγεῖ βεβαιώσεις στοὺς πραγματικοὺς Μακεδόνες πρόσφυγες (βλέπε εἰκ. 5 τοῦ παρακάτω ἀριθ. 4 ἐγγράφου).

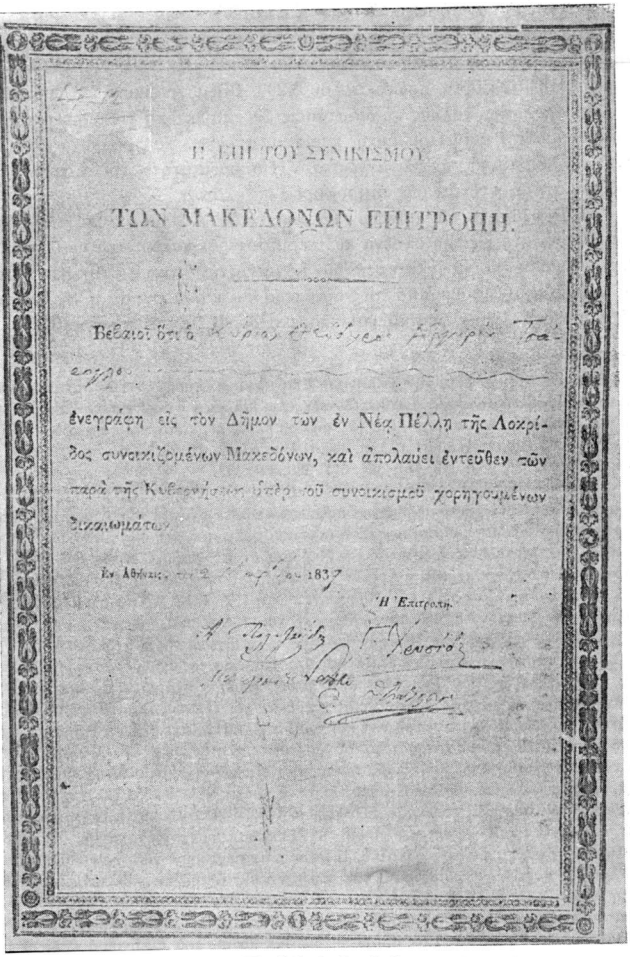
4. Τὸ τέταρτο ἔγγραφο εἶναι μιὰ ἀπὸ τὶς ἔντυπες βεβαιώσεις, μὲ διαστάσεις 30 × 21 ἑκ., ποὺ χορηγοῦσε ἡ ἐπιτροπὴ στοὺς Μακεδόνες πρόσφυγες γιὰ νὰ ἀπολαύσουν τὰ εὐεργετήματα τῶν σχετικῶν νόμων. Ἐκδόθηκε στὴν Ἀθήνα στὶς 2 Μαρτίου 1839 γιὰ τὸ Μακεδόνα ἀγωνιστὴ Θεόδωρο Ἀργυρίου Τσαρόγλου (εἰκ. 5).

Ἂν λάβουμε ὑπόψη μας ὅτι ἡ διαταγὴ τοῦ Ὑπουργείου Ἐσωτερικῶν (ἔγγραφο ἀρ. 3) στάλθηκε στὶς 2 Ὀκτωβρίου 1838 καὶ ἡ βεβαίωση χορηγήθηκε στὶς 2 Μαρτίου 1839, τότε γίνεται ὁλοφάνερο πὼς ἡ βεβαίωση ἐκδόθηκε σὲ ἐκτέλεση τῆς διαταγῆς αὐτῆς. Ἡ βεβαίωση αὐτὴ ἔχουμε τὴ γνώμη ὅτι εἶναι πολὺ ἀξιόλογο ἱστορικὸ ντοκουμέντο, γιατὶ δὲ μᾶς διασώζει μόνο τὸν τύπο τοῦ ἐπίσημου ἀποδεικτικοῦ στοιχείου ποὺ ἔπρεπε νὰ ἔχει κάθε πραγματικὸς Μακεδόνας πρόσφυγας, ἀλλὰ μᾶς κάνει γνωστὰ καὶ τὰ μέλη ποὺ ἀποτελοῦσαν τὴν ἁρμόδια καὶ ὑπεύθυνη Ἐπιτροπή, στὴν κρίση καὶ ἀπόφαση τῆς ὁποίας εἶχαν ἐμπιστοσύνη οἱ κρατικὲς ὑπηρεσίες.

Στὶς ἀρχὲς λοιπὸν τοῦ 1839 «ἡ ἐπὶ τοῦ συνοικισμοῦ τῶν Μακεδόνων Ἐπιτροπὴ» εἶχε τὴν ἕδρα της στὴν Ἀθήνα καὶ ἀποτελοῦνταν ἀπὸ τέσσερα μέλη, τὸν Ἀναστάσιο Πολυζωίδη[1], τὸ Γεώργιο Χρυσίδη[2], τὸν Πανα-

1. Ἀναστάσιος Πολυζωίδης (1802-1873): Γνωστὸς λόγιος, νομομαθὴς καὶ ἐπιφανὴς πολιτικός, ποὺ γεννήθηκε στὸ Μελένικο τῆς Μακεδονίας. Σὲ ὅλη τὴ διάρκεια τοῦ ἀγώνα τοῦ '21 ὑπηρέτησε σὰν πληρεξούσιος καὶ ἀντιπρόσωπος τῶν Μακεδόνων. Ἔλαβε μέρος στὴ δεύτερη πολιορκία τοῦ Μεσολογγίου. Βοήθησε τὸ νεοσύστατο ἑλληνικὸ κράτος γιὰ νὰ ὀργανώσει τὴν οἰκονομία του καὶ νὰ διαμορφώσει τοὺς νόμους καὶ τὸ πρῶτο σύνταγμα. Περισσότερες πληροφορίες γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὸ πολύμορφο ἔργο τοῦ Πολυζωίδη βλέπε «Μεγάλη Ἑλληνικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια Πυρσοῦ», τ. ΙΖ', σ. 488, «Πάπυρος-Λαρούς», τ. 31, σ. 268, «Ἀρχεῖα Ἐθνικῆς Παλιγγενεσίας», τ. 2, σ. 271, 329, τ. 3, σ. 423, 436 κ.ἑ., τ. 5, σ. 340, 343 κ.ἑ., τ. 7, σ. 467, 471, 502, 503, 516, τ. 8, σ. 414, 415, 435, 452, τ. 10, σ. 34, 287. Γ. Χ. Χιονίδη, Οἱ εἰς τὰ μητρῶα τῶν ἀγωνιστῶν τοῦ 1821 ἀναγραφόμενοι Μακεδόνες, «Μακεδονικὰ» 12(1972)61.

2. Γεώργιος Χρυσίδης ἢ Χρυσηίδης: Πολὺ γνωστὸς Μακεδόνας πολιτικός. Τόσο

Ἐπὶ τοῦ Συνικισμοῦ

ΤΩΝ ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ.

Βεβαιοῖ ὅτι ὁ [illegible]

ἐνεγράφη εἰς τὸν Δῆμον τῶν ἐν Νέᾳ Πέλλῃ τῆς Λοκρίδος συνικιζομένων Μακεδόνων, καὶ ἀπολαύει ἐντεῦθεν τῶν παρὰ τῆς Κυβερνήσεως ὑπὲρ τοῦ συνοικισμοῦ χορηγουμένων δικαιωμάτων.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 2 [illegible] 1837

Ἡ Ἐπιτροπή.

Εἰκ. 5. Τὸ ὑπ' ἀριθ. 4 ἔγγραφο

γιώτη Ναοὺμ[1] καὶ τὸ Θεοφάνη τὸ Σιατιστέα[2].

5. Τὸ πέμπτο ἔγγραφο εἶναι ἀπόφαση τοῦ διοικητῆ (νομάρχη) Φθιώτιδας ποὺ στάλθηκε στοὺς Μακεδόνες τῆς Νέας Πέλλας στὶς 21 Ἰουνίου 1839 μὲ ἀριθ. πρωτοκόλλου 3.297. Εἶναι γραμμένη σὲ δυὸ φύλλα λευκῆς ἀρίγωτης κόλλας μὲ διαστάσεις 29×20 ἑκ. καὶ τὸ κείμενο (55 συνολικὰ ἀράδες) πιάνει δυόμισι, περίπου, σελίδες. Τὰ γράμματα εἶναι ἀρκετὰ καλλιγραφικὰ καὶ εὐανάγνωστα. Ἡ σπουδαιότητα τοῦ ἐγγράφου αὐτοῦ συνίσταται στὸ ὅτι μᾶς πληροφορεῖ:

α) Ὅτι μεταξὺ τῶν μονίμων κατοίκων τῆς Ἀταλάντης καὶ τῶν Μακεδόνων προσφύγων, ποὺ ὁλοένα καὶ περισσότεροι κατέφταναν ἀπὸ τὴ γύρω περιοχὴ μὲ σκοπὸ νὰ ἐγκατασταθοῦν μόνιμα στὴν Ἄνω ἢ στὴν Κάτω Πέλλα καὶ νὰ ἀποχτήσουν δικό τους οἰκόπεδο καὶ καλλιεργήσιμη γῆ, δημιουργήθηκαν ὅπως ἦταν φυσικὸ καὶ ἑπόμενο διενέξεις καὶ προστριβές.

στὴ διάρκεια ὅσο καὶ μετὰ τὴν Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση ὑπῆρξε σχεδὸν μόνιμος ἐκπρόσωπος τῶν Μακεδόνων στὶς Ἐθνικὲς Συνελεύσεις καὶ ἀγωνίστηκε γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τῶν Μακεδόνων προσφύγων. Γιὰ τὸ Χρυσίδη βλέπε περισσότερες πληροφορίες: «Ἀρχεῖα Ἐθνικῆς Παλιγγενεσίας», τ. 3, σ. 300, τ. 4, σ. 67, 71, 75, 78, 82 κ.ἑ., τ. 5, σ. 315, 340, 343, 347, 350, 356, 357, 358, 361, 364, 377, 388, 391, 393.

1. Ναοὺμ Παναγιώτης: Μεγάλος ἀγωνιστὴς ἀπὸ τὴν Ἔδεσσα. Τὸ 1820 μυήθηκε στὴ Φιλικὴ Ἑταιρεία στὴ Βεσσαραβία καὶ ἀμέσως κατέβηκε στὴν πατρίδα του καὶ ἔλαβε μέρος στὴν ἐπανάσταση τοῦ Βερμίου. Στὴ συνέχεια πολέμησε στὴ νότια Ἑλλάδα. Ἐκπροσώπησε τοὺς Μακεδόνες πρόσφυγες τῆς Ναούσας στὶς Ἐθνοσυνελεύσεις ποὺ ἔγιναν στὸ Ἄργος καὶ στὸ Ναύπλιο (βλ. «Ἀρχεῖα Ἐθνικῆς Παλιγγενεσίας», τ. 5, σ. 60, 63, 85, 199, 315. Ἀπ. Βακαλοπούλου, Πρόσφυγες..., σ. 152. Ι. Κ. Βασδραβέλλη, Κατάλογος τῶν Μακεδόνων Φιλικῶν, «Μακεδονικὰ» 1, 1940, 522).

2. Θεοφάνης Σιατιστεύς: Ἐπιφανὴς κληρικὸς καὶ ἀγωνιστὴς τοῦ 21. Καταγόταν ἀπὸ τὴ Σέλιτσα (σημερινὴ Ἐράτυρα Κοζάνης). Στὴ διάρκεια τῆς ἐπανάστασης τῆς Χαλκιδικῆς ἦταν γραμματέας τοῦ Ἐμμ. Παππᾶ. Κατόπιν κατέβηκε στὴ νότια Ἑλλάδα καὶ ἔλαβε ἀμέσως ἐνεργὸ μέρος στὶς πολεμικὲς προσπάθειες τοῦ Ἔθνους. Συγκροτοῦσε πολεμικὰ σώματα ἀπὸ Μακεδόνες, τὰ ἐμψύχωνε καὶ τὰ ἔστελνε στὶς ἐπιχειρήσεις. Γιὰ μεγάλο χρονικὸ διάστημα διατέλεσε γραμματέας τοῦ Σπετσιώτη πλοίαρχου Γεωρ. Ἀνδρούτσου. Μετὰ τὴν ἐπανάσταση βοήθησε ποικιλότροπα τοὺς Μακεδόνες, χρημάτισε γραμματέας τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας στὸ νεοσύστατο ἑλληνικὸ κράτος καὶ τὸ 1852 ἐκλέχτηκε ἀρχιεπίσκοπος Μαντινείας καὶ Κυνουρίας. Πέθανε τὸ 1868. Γιὰ τὸ Θεοφάνη βλέπε περισσότερες πληροφορίες: Κ. Α. Βοβολίνη, Ἡ Ἐκκλησία εἰς τὸν ἀγώνα τῆς Ἐλευθερίας, σ. 168. Στεφ. Παπαδοπούλου, Ἐκπαιδευτικὴ καὶ κοινωνικὴ δραστηριότητα τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Μακεδονίας κατὰ τὸν τελευταῖο αἰώνα τῆς τουρκοκρατίας, Θεσσαλονίκη 1970, σ. 187. Δημ. Κίτσου, Ἡ Σέλιτσα, ΜΗΠΣ 2(1909)245-248. Χρ. Μπούα, Ἐπιστολαὶ ἐκ τοῦ Ἀρχείου Σαμουὴλ Μητροπολίτου Αἰγίνης, «Γρηγόριος Παλαμᾶς» 20 (1936)185-252. Γιάννη Τόζη, Ἡ πατριωτικὴ δρᾶσις τοῦ ἑλληνικοῦ κλήρου κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς τουρκοκρατίας, «Ἡμερ. Δυτ. Μακεδονίας» 4(1935)163-169. Ἐγκυκλοπαίδεια «Πάπυρος-Λαρούς», τ. 20, σ. 408. Ἰ. Φωτοπούλου, Ἱστορία τῆς Σελίτσης, σ. 110.

β) Ὅτι οἱ Μακεδόνες, καλυπτόμενοι πίσω ἀπὸ τὰ εὐεργετικὰ μέτρα καὶ τὴν προνομιακὴ μεταχείριση ποὺ τοὺς παραχωροῦσε τὸ νεοσύστατο ἑλληνικὸ κράτος, ἄρχισαν νὰ παρανομοῦν καὶ νὰ αὐθαιρετοῦν εἴτε σὲ βάρος τῶν κατοίκων τῆς Ἀταλάντης εἴτε χτίζοντας παράνομα ἐκτὸς σχεδίου, μέσα στοὺς δρόμους καὶ τὶς πλατεῖες.

γ) Μὲ τὴ διαταγὴ αὐτὴ δίνονταν οἱ ἀπαραίτητες ὁδηγίες καὶ διευκρινίσεις, γιὰ νὰ τεθεῖ τέρμα στὶς ἐπιζήμιες διενέξεις καὶ αὐθαιρεσίες.

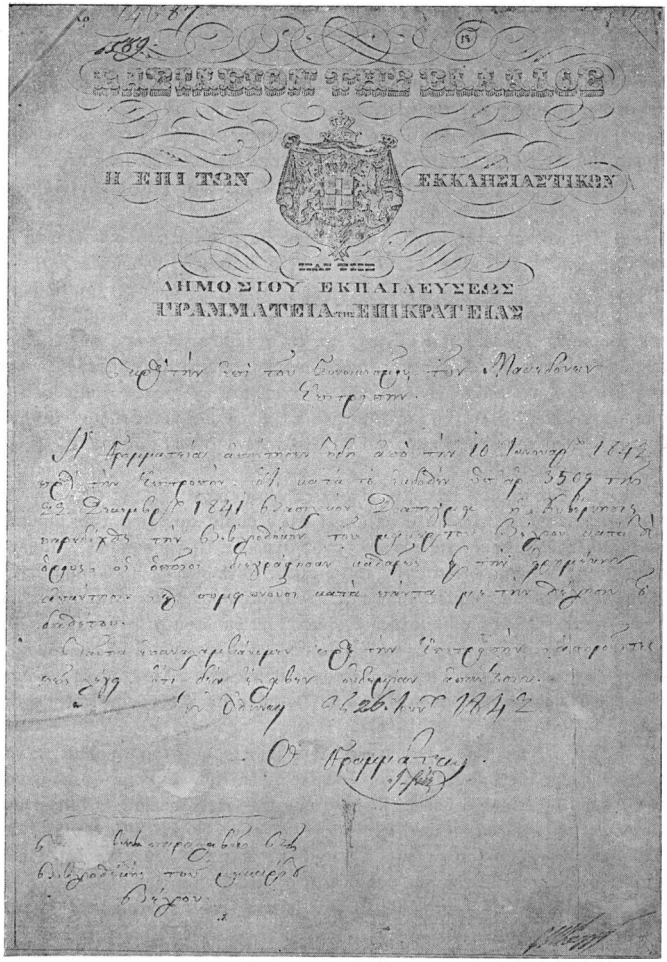
δ) Ὅτι μέχρι τὴν ἔκδοση τῆς διαταγῆς εἶχαν ἤδη χτιστεῖ ἀντικανονικὰ καὶ παράνομα 21 οἰκοδομές.

ε) Ὅτι τὸ νερὸ τῆς πηγῆς τοῦ «Τουρκομαχαλᾶ» ἐξακολουθοῦσε νὰ ἀποτελεῖ αἰτία προστριβῶν μὲ ἀποτέλεσμα ὁ διοικητὴς Φθιώτιδας, γιὰ νὰ διευθετήσει τὴ διαφορά, νὰ διατάξει ὅπως οἱ μὲν Μακεδόνες χρησιμοποιοῦν τὸ παραπανίσιο νερὸ γιὰ ἄρδευση 120 ὧρες, οἱ δὲ Ἀταλαντεῖς 48 ὧρες τὴν ἑβδομάδα. Παράλληλα συνιστοῦσε τὴ συγκρότηση τριμελοῦς ἐπιτροπῆς ἀπὸ τὸ δήμαρχο Ἀταλάντης, ἀπὸ ἕναν ἐκπρόσωπο τῶν Μακεδόνων καὶ ἀπὸ ἕνα ἄτομο διορισμένο ἀπὸ τὸν οἰκονομικὸ ἐπίτροπο Λοκρίδας μὲ σκοπὸ νὰ κάνει ἀναλυτικὴ κατάσταση τῶν κήπων ποὺ μποροῦσαν νὰ ποτίζονται ἀπὸ τὸ νερὸ τῆς πηγῆς καὶ νὰ ὑπολογίσει τὴν ποσότητα τοῦ νεροῦ ποὺ περίσσευε σὲ μιὰ ὥρα.

6. Τὸ ἕκτο ἔγγραφο εἶναι ἀντίγραφο διαταγῆς τῆς «ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Γραμματείας» καὶ ἀποτελεῖ στὴν οὐσία συνέχεια τοῦ παραπάνω (ἀριθ. 5) ἐγγράφου, γιατὶ ὁ ὑπουργὸς ἀκυρώνει ἢ τροποποιεῖ ὁρισμένα σημεῖα τῆς παραπάνω διαταγῆς τοῦ διοικητῆ Φθιώτιδας. Ἐκδόθηκε στὴν Ἀθήνα στὶς 4 Ὀκτωβρίου 1839 καὶ κοινοποιήθηκε στοὺς Μακεδόνες μὲ τὸ ὑπ' ἀριθμ. 2.283 διαβιβαστικὸ ἔγγραφο τοῦ ὑποδιοικητῆ Λοκρίδας. Μὲ τὴ διαταγὴ αὐτὴ ὁ ὑπουργὸς κάνει γνωστὸ ὅτι ἡ πηγὴ τοῦ «Τουρκομαχαλᾶ» παραχωρεῖται προνομιακὰ καὶ ἀποκλειστικὰ στοὺς Μακεδόνες καὶ διατάσσει νὰ δίδεται νερὸ στοὺς Ἀταλαντεῖς μόνο σὲ περίπτωση ποὺ περισσεύει.

7. Τὸ ἕβδομο ἔγγραφο ἔχει ἰδιαίτερη ἱστορικὴ ἀξία. Εἶναι τὸ πρωτότυπο τῆς ἀπάντησης ποὺ ἔστειλε «ἡ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίου Ἐκπαιδεύσεως Γραμματεία τῆς Ἐπικρατείας» (Ὑπουργεῖο Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων) στὴν «ἐπὶ τοῦ συνοικισμοῦ τῶν Μακεδόνων Ἐπιτροπὴν» γιὰ τὴν τύχη τῆς βιβλιοθήκης τοῦ μεγάλου εὐεργέτη Κωνσταντίνου Βέλιου. Ἐκδόθηκε στὴν Ἀθήνα στὶς 26 Ἰουνίου 1842 καὶ εἶναι γραμμένη σὲ ἔντυπο χαρτὶ (30×21 ἑκ.) μὲ πολὺ καλλιγραφικὰ καὶ εὐανάγνωστα γράμματα (εἰκ. 6).

Ἀπὸ τὸ περιεχόμενό της προκύπτει ὅτι ἡ Ἐπιτροπὴ τῶν Μακεδόνων εἶχε κινήσει ἀγώνα γιὰ τὴν τήρηση τῆς θελήσεως τοῦ εὐεργέτη Βέλιου καὶ τὴν πιστὴ ἐκτέλεση τῆς διαθήκης του ὅσον ἀφορᾶ τὴν τύχη τῆς πολύτιμης

Εἰκ. 6. Τὸ ὑπ' ἀριθ. 7 ἔγγραφο

βιβλιοθήκης του. Ὅπως εἶναι γνωστό[1], ἐπιθυμία τοῦ εὐεργέτη καὶ δωρητῆ ἦταν ὅπως οἱ 2.000 τόμοι, ποὺ ἀποτελοῦσαν τὴν προσωπική του βιβλιοθήκη, περιέλθουν στὴν ἀποκλειστικὴ κυριότητα τοῦ δήμου «Νέας Πέλλης» Ἀταλάντης, «μέχρις ὅτου φθάσῃ ἡ Μακεδονία εἰς τοιαύτην κατάστασιν, ὥστε νὰ συστήσῃ σχολεῖα καὶ λάβῃ χρείαν τοιούτων βιβλίων»[2].

Τὸ ἔγγραφο ποὺ δημοσιεύουμε σήμερα μᾶς πληροφορεῖ ὅτι καρποφόρησαν οἱ ἀγῶνες τῆς ἐπιτροπῆς καὶ ὅτι τὸ ὑπουργεῖο συμφωνοῦσε «κατὰ πάντα μὲ τὴν θέλησιν τοῦ διαθέτου» κι ἑπομένως ἔδινε τὴν ἄδεια μεταφορᾶς τῆς βιβλιοθήκης στὴ Νέα Πέλλα. Ἡ μεταφορὰ αὐτὴ ὅμως δὲν ἔγινε, ἄγνωστο γιὰ ποιὸ λόγο.

Ἔχουμε τὴ γνώμη ὅτι, ἔστω καὶ σήμερα, θὰ πρέπει νὰ γίνει σεβαστὴ ἡ ἐπιθυμία τοῦ διαθέτη, νὰ ἐκτελεστεῖ ἡ διαθήκη του καὶ νὰ μεταφερθεῖ ἡ βιβλιοθήκη στὸ Πανεπιστήμιο τῆς Θεσσαλονίκης, τῆς ἐλεύθερης πλέον Μακεδονίας.

8. Τὸ ὄγδοο ἔγγραφο εἶναι τὸ πρωτότυπο τῆς ἀναφορᾶς ποὺ ἔστειλε στὶς 17 Φεβρουαρίου 1850, μὲ ἀριθμὸ πρωτοκόλλου 72, ὁ δήμαρχος τῆς Νέας Πέλλας Α. Ν. Χαλκιώτης[3] στὸ Βασιλικὸ Ἐπαρχεῖο Λοκρίδας. Εἶναι γραμμένη σὲ μονὸ φύλλο λευκῆς ἀρίγωτης κόλλας μὲ ἀρκετὰ καλλιγραφικὰ καὶ εὐανάγνωστα γράμματα. Τὸ κείμενο ποὺ πιάνει συνολικὰ δέκα ἀράδες εἶναι γραμμένο στὸ καθιερωμένο δεξιό, μισὸ φάρδος τῆς κόλλας. Ὁ ἔπαρχος ἐπέστρεψε τὴν ἀναφορὰ στὸ δήμαρχο, σημειώνοντας τὶς σχετικὲς παρατηρήσεις του στὸ ἀριστερό, κενὸ χῶρο τῆς κόλλας (εἰκ. 7).

Ἀπὸ τὴν ἀναφορὰ αὐτὴ τοῦ δημάρχου καὶ τὴν ἀπάντηση τοῦ ἐπάρχου πληροφορούμαστε:

α) Ὅτι μέχρι τὸ 1850 δὲν εἶχαν καθοριστεῖ ἐπίσημα τὰ ὅρια τοῦ δήμου Νέας Πέλλας.

β) Ὅτι στὶς 24 Ἰανουαρίου 1850 ὁ δήμαρχος εἶχε στείλει καὶ ἄλλη ἀναφορὰ γιὰ τὸν ἴδιο λόγο, ἀλλὰ δὲν ἔλαβε καμιὰ ἀπάντηση.

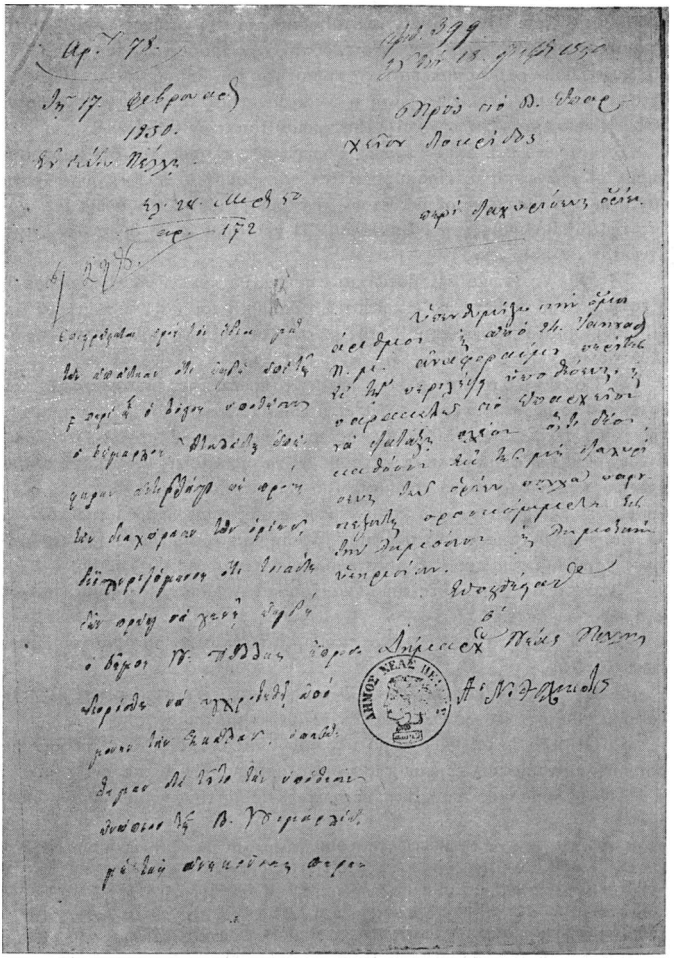
γ) Ὅτι ἀπὸ τὸ μὴ καθορισμὸ τῶν ὁρίων Ἀταλάντης-Νέας Πέλλας παρουσιάζονταν ἀνωμαλίες καὶ προστριβὲς μεταξὺ τῶν κατοίκων.

δ) Ὅτι ὁ δήμαρχος Ἀταλάντης δὲ συμφωνοῦσε μὲ τὸν καθορισμὸ τῶν ὁρίων

1. Λεπτομέρειες γιὰ τὴ βιβλιοθήκη τοῦ Κ. Βέλιου καὶ γιὰ τὴ διαθήκη του, βλ. Ἀ π. Β α κ α λ ο π ο ύ λ ο υ, Πρόσφυγες..., σ. 170-171. Ἀ ν τ ω ν ί ο υ Κ ε ρ α μ ο π ο ύ λ λ ο υ, Ἀρχιερατικὴ ἐπιστολὴ καὶ αἱ πρὸς Σέρβους σχέσεις τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας «Μακεδονικὰ» 3(1953-1955)8-9. Μ. Κ α λ ι ν δ έ ρ η, Ὁ Βαρῶνος Κωνσταντῖνος Βέλιος (1772-1838), Ἡ ζωὴ καὶ ἡ ὑπὲρ τοῦ ἔθνους προσφορά του, Θεσσαλονίκη 1973, σ. 45-47.

2. Δ. καὶ Ν. Ἀ ρ γ υ ρ ι ά δ ο υ, Πρακτικὰ Μπέλλιου, σ. 38.

3. Ἂν λάβουμε ὑπόψη μας ὅτι ὁ Δῆμος «Νέας Πέλλης» ἄρχισε νὰ λειτουργεῖ σὰν ξεχωριστὸς ὀργανισμὸς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως μετὰ τὶς 27 Σεπτεμβρίου 1848, τότε ἀναμφίβολα ὁ Α. Ν. Χαλκιώτης ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος δήμαρχος τῶν Μακεδόνων προσφύγων.

Εἰκ. 7. Τὸ ὑπ' ἀριθ. 8 ἔγγραφο

καὶ ἐπέμενε νὰ περιοριστοῦν οἱ Μακεδόνες μόνο στὴν περιοχὴ τῆς Σκάλας.

ε) Ὅτι τὸ Ἐπαρχεῖο παρέπεμψε τὴν ὑπόθεση στὴ Νομαρχία Φθιώτιδας γιὰ τὴ λήψη σχετικῆς ἀποφάσεως.

9. Τὸ ἕνατο ἔγγραφο εἶναι τὸ πρωτότυπο τῆς ἐπιστολῆς ποὺ ἔστειλε στὶς 14 Ἀπριλίου 1850 ἡ ἐπιτροπὴ Μακεδόνων τῆς Ἀθήνας στὸ δήμαρχο Νέας Πέλλας. Εἶναι γραμμένη καὶ στὶς δυὸ σελίδες μιᾶς μονῆς, λευκῆς κι ἀρίγωτης κόλλας μὲ διαστάσεις 28×20 ἑκ. Τὴν ὑπογράφουν ὁ Ἀν. Πολυζωίδης, ὁ Θεοφάνης Σιατιστεύς, ὁ Γ. Χρυσίδης, ὁ Ν. Γ. Θεοχάρης. Ἡ πέμπτη ὑπογραφὴ (μονογραφὴ) εἶναι δυσανάγνωστη ἀλλὰ καὶ ἀπὸ καμιὰ ἄλλη πηγὴ δὲν κατορθώσαμε νὰ ἐξακριβώσουμε ποιὸ ἦταν τὸ 5ο μέλος τῆς ἐπιτροπῆς (εἰκ. 8).

Ἡ ἐπιστολὴ αὐτὴ ἔχει ξεχωριστὴ ἱστορικὴ ἀξία καὶ σημασία, γιατὶ μᾶς πληροφορεῖ:

α) Ὅτι ἡ πενταμελὴς ἐπιτροπὴ τῶν προσφύγων Μακεδόνων ποὺ ἔμενε στὴν Ἀθήνα ἀποτελοῦνταν ἀπὸ πολὺ γνωστὲς καὶ ἰσχυρὲς προσωπικότητες τῆς ἐποχῆς κι ἐπομένως ἦταν σὲ θέση νὰ ἀσκεῖ πιέσεις στὶς ἁρμόδιες ὑπηρεσίες γιὰ τὴν ἐπίλυση τῶν προβλημάτων τοῦ Δήμου Νέας Πέλλας.

β) Ὅτι οἱ προσωπικότητες αὐτὲς ἦταν δημότες τοῦ Δήμου Νέας Πέλλας καὶ γραμμένοι στοὺς καταλόγους τῶν Μακεδόνων προσφύγων.

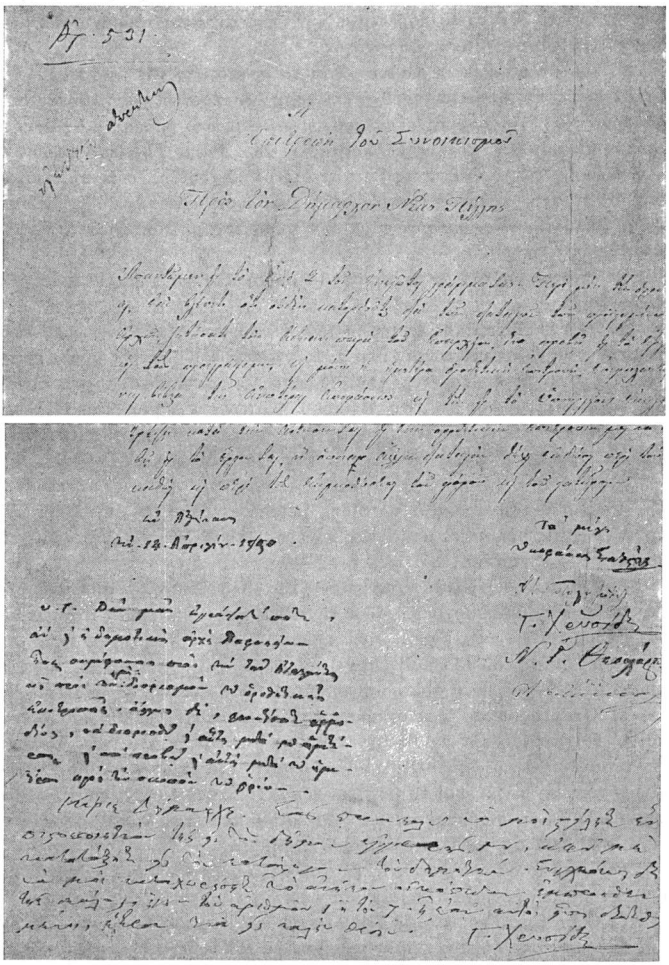
γ) Ἀπὸ τὴ σύγκριση τῶν ἐγγράφων ἀριθ. 4 καὶ 9 βλέπουμε ὅτι ὁ Πολυζωίδης, ὁ Θεοφάνης καὶ ὁ Χρυσίδης διετέλεσαν μέλη τῆς ἐπιτροπῆς καὶ πρόσφεραν τὶς πολύτιμες ὑπηρεσίες τους στὸ Δῆμο Νέας Πέλλας γιὰ μιὰ περίπου δεκαπενταετία (1837-1850 ἢ 52).

δ) Ὅτι μεταξὺ τοῦ δημάρχου καὶ τῆς ἐπιτροπῆς ὑπῆρχε τόσο στενὴ συνεργασία, ὥστε ὁ δήμαρχος ζητοῦσε τὴ γνώμη καὶ τὴν ἔγκριση τῆς ἐπιτροπῆς ἀκόμα καὶ γιὰ τὰ πιὸ ἁπλὰ καὶ ἐπουσιώδη θέματα, ὅπως ἦταν ἡ σύνταξη καὶ ἡ ψήφιση τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ Δήμου καὶ ὁ καθορισμὸς τοῦ φόρου γιὰ τὰ ἐμπορεύματα ποὺ διακινοῦνταν ἀπὸ τὸ λιμάνι τῆς Σκάλας.

ε) Ὅπως φαίνεται, ὅλες οἱ προγενέστερες διαταγὲς γιὰ τὸν καθορισμὸ καὶ τὸ διαχωρισμὸ τῶν ὁρίων τῆς περιοχῆς Ἀταλάντης καὶ Νέας Πέλλας δὲν εἶχαν ἐκτελεστεῖ ὡς τὸ 1850, ἄγνωστο γιατί. Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ ὁ δήμαρχος ζήτησε τὴ γνώμη καὶ τὴ βοήθεια τῆς ἐπιτροπῆς, ἡ ὁποία μὲ τὴ σειρὰ της συμβουλεύει τὸ δήμαρχο ποιὲς ἐνέργειες θὰ πρέπει νὰ κάνει, γιὰ νὰ ἐπιτύχει τὴν ἐπίλυση τοῦ τόσο σοβαροῦ ζητήματος.

στ) Ἀπὸ τὸ ὑστερόγραφο τῆς ἐπιστολῆς πληροφορούμαστε ὅτι γιὰ τὴν ὁριοθέτηση τῶν περιοχῶν ἐνδιαφερόταν καὶ ὁ γειτονικὸς Δῆμος Δαφνησίων.

ζ) Ὁ Γ. Χρυσίδης μὲ τὸ ἰδιόχειρο σημείωμά του στὸ τέλος τῆς ἐπιστολῆς παρακαλεῖ τὸ δήμαρχο, νὰ μεριμνήσει νὰ τοῦ δοθεῖ προνομιακὸ καὶ σὲ καλὴ θέση οἰκόπεδο μπροστὰ στὴν παραλία τῆς Σκάλας καὶ συγκεκριμένα τὸ οἰκόπεδο μὲ ἀριθμὸ 1 ἢ 7.

Εἰκ. 8. Ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος τοῦ ὑπ' ἀριθ. 9 ἐγγράφου

10. Τὸ δέκατο ἔγγραφο, ποὺ γράφτηκε στὶς 5 Ἰουνίου 1861, εἶναι σχέδιο ἀναφορᾶς ποὺ ἤθελε νὰ στείλει ὁ δήμαρχος Νέας Πέλλας στὸν ἔπαρχο Λοκρίδας, γιὰ νὰ τοῦ ἐκφράσει μὲ ἔντονο κάπως τρόπο τὴν πικρία, τὰ παράπονα καὶ τὶς ζωηρὲς ἀνησυχίες τῶν Μακεδόνων προσφύγων ἀπὸ τὴν κρατικὴ ἀδιαφορία καὶ τὶς παράνομες ἐνέργειες ὁρισμένων καιροσκόπων. Τὸ ὅτι εἶναι σχέδιο πρόχειρα γραμμένο φαίνεται ἀπὸ τὴν πρώτη ματιά, γιατὶ ὑπάρχουν σβησμένες λέξεις, ἀρκετὲς μουτζοῦρες, συμπληρώματα στὰ περιθώρια, παραπομπές κ.λ. Τὸ κείμενο εἶναι πολὺ κακογραμμένο καὶ δυσανάγνωστο καὶ πιάνει μιάμιση περίπου σελίδα λευκῆς καὶ ἀρίγωτης κόλλας. Τὸ ἀκαλαίσθητο αὐτὸ σχέδιο ἀναφορᾶς παρουσιάζει ἀρκετὸ ἱστορικὸ ἐνδιαφέρον, γιατὶ μᾶς πληροφορεῖ:

α) Παρόλο ποὺ εἶχαν περάσει 26 ὁλόκληρα χρόνια (1835-1861) ἀπὸ τὴν ἔκδοση τοῦ βασιλικοῦ διατάγματος ἀπὸ τὸν Ὄθωνα καὶ παρ' ὅλες τὶς διαμαρτυρίες καὶ τὶς προσπάθειες τῶν προσφύγων στὸ διάστημα αὐτὸ δὲν εἶχαν δοθεῖ ἀκόμα ἐπίσημα τὰ οἰκόπεδα καὶ τὰ κτήματα στοὺς Μακεδόνες.

β) Τὴν ἀνωμαλία αὐτὴ θέλησαν νὰ τὴν ἐκμεταλλευτοῦν ὁ Θ. Γεωργίου καὶ ὁ Τζ. Κοντόπουλος. Παρουσίασαν εἰκονικοὺς τίτλους κυριότητας καὶ ἄρχισαν νὰ οἰκειοποιοῦνται 600 στρέμματα εὔφορης πεδινῆς ἔκτασης.

γ) Μετὰ τὴν ἔντονη διαμαρτυρία ἀναγκάστηκαν νὰ ἐπέμβουν οἱ κρατικὲς ἀρχὲς καὶ νὰ σταματήσουν τὴν αὐθαίρετη καὶ παράνομη καταπάτηση καὶ οἰκειοποίηση τῶν κτημάτων τῶν Μακεδόνων ἀπὸ τοὺς ντόπιους κατοίκους τῆς περιοχῆς.

11. Τὸ ἑνδέκατο ἔγγραφο εἶναι σχέδιο ἀναφορᾶς ποὺ προόριζε ὁ δήμαρχος Νέας Πέλλας γιὰ τὸν ἔπαρχο Λοκρίδας. Φέρει ἡμερομηνία 30 Ὀκτωβρίου 1861. Εἶναι γραμμένο καὶ στὶς δυὸ σελίδες λευκῆς, ἀρίγωτης κόλλας καὶ ἔχει συνολικὰ 65 ἀράδες. Τὸ κείμενο εἶναι πολὺ κακογραμμένο μὲ πολλὲς μουτζοῦρες, σβησμένες λέξεις, συμπληρώματα καὶ παραπομπὲς στὸ περιθώριο.

Μὲ τὴν ἀναφορά του αὐτὴ ὁ δήμαρχος διεκτραγωδεῖ τὴν ἄθλια οἰκονομικὴ κατάσταση τῶν γερόντων πλέον ἀξιωματικῶν τοῦ ἀγώνα τοῦ '21, ποὺ ζοῦσαν λησμονημένοι στὴ Νέα Πέλλα. Οἱ ἀξιωματικοὶ αὐτοὶ ἦταν ὁ ἀντισυνταγματάρχης Κωνσταντίνος Μπίτος[1] καὶ οἱ λοχαγοὶ Μ. Βερροίου[2], Ἰω-

1. Κωνσταντίνος Μπίτης ἢ Μπίτος: Ὀλύμπιος ὁπλαρχηγὸς ἀγωνιστὴς τοῦ '21. Στὴ διάρκεια τῆς ἐπαναστάσεως πολέμησε μὲ τὸ βαθμὸ τοῦ στρατηγοῦ. Στὶς 7 Ὀκτωβρίου 1824 κατατάχτηκε στὸ βαθμὸ τοῦ ὑποχιλιάρχου μὲ τὴν ὑπ' ἀρθ. 5261 ἀπόφαση τοῦ Ἐκτελεστικοῦ Σώματος τῆς προσωρινῆς Διοικήσεως. Τὸ 1830 κατεῖχε τὸ βαθμὸ τοῦ χιλιάρχου καὶ προικοδοτήθηκε μὲ 10.080 γρόσια. Πέθανε στὴ Νέα Πέλλα αἰωνόβιος περίπου (βλέπε «Ἀρχεῖα Ἐθνικῆς Παλιγγενεσίας», τ. 10, σ. 510. Γ. Χ. Χιονίδη, Οἱ εἰς τὰ μητρῶα τῶν ἀγωνιστῶν τοῦ 1821 ἀναγραφόμενοι Μακεδόνες, «Μακεδονικὰ» 12, 1972, 44).

2. Μανόλης ἢ Ἐμμανουὴλ Βέρροιος: Μακεδόνας ἀγωνιστής. Πρόσφερε πολύτιμες

άννης Καρπούζης[1], Ἰωάννης Ζαρκαδούλας[2] καὶ Ἀθανάσιος Βλαχομιχάλης[3].

Στὸ σχέδιο αὐτὸ τῆς ἀναφορᾶς ὑπάρχουν ἐπίσης ἀρκετὲς καὶ ἐνδιαφέρουσες πληροφορίες ἀπὸ τὴ ζωὴ καὶ τὴ δράση τῶν ἀγωνιστῶν ἀξιωματικῶν αὐτῶν.

Στὴ συνέχεια δημοσιεύουμε τὰ ἔγγραφα διατηρώντας τὴν ὀρθογραφία τῶν πρωτοτύπων.

Β΄. ΤΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

1

Ἀριθ. 13097 — *Βασίλειον τῆς Ἑλλάδος*
τὴν 16 7/βρίου 1838 — *Ἡ ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Γραμματεία τῆς Ἐπικρατείας*
Ἀθήναις — *Πρὸς τὸν Ὑποδιοικητὴν Λοκρίδος*

Λαβόντες γνῶσιν τῶν ἐνδιαλαμβανομένων εἰς τὴν ὑπ' ἀρ. 1249 ἀναφοράν Σας ἐγκρίνομεν ὥστε ἀφ' οὗ ἐξαιρεθῇ τὸ χρήσιμον διὰ τὰς οἰκιακὰς ἀνάγκας τῶν κατοίκων ὕδωρ τῆς ἐν Τουρκομαχαλᾷ πηγῆς, τὸ λοιπὸν νὰ ἐνοικιάζεται ὡς καὶ πρότερον εἰς τοὺς ἔχοντας κηποπερίβολα, τὰ ἐκ τούτου χρήματα νὰ κατατίθενται ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν Μακεδόνων διὰ νὰ χρησιμεύσουν εἰς τὴν κατασκευὴν ὑδραγωγείων κ.τ.π. Ἐκ τοῦ ὕδατος τούτου θέλει δοθῇ τὸ ἀναγκαῖον χωρὶς τινὰ πληρωμὴν μόνον εἰς ἐκείνους τῶν Μακεδόνων, ὅσοι ἔχουν πραγματικῶς κήπους εἰς τὸ προσδιωρισμένον μέρος ἀπὸ τὸ σχέδιον, ὅσοι δὲ ἔχουν σχη-

---

ὑπηρεσίες σὲ ὅλη τὴ διάρκεια τοῦ ἀγώνα τοῦ '21 ἐπικεφαλῆς Μακεδόνων πολεμιστῶν. Τὸ 1830 εἶχε τὸ βαθμὸ τοῦ λοχαγοῦ πέμπτης τάξης καὶ συμπεριλήφθηκε στὰ μητρῶα τῶν ἀγωνιστῶν Μακεδόνων (βλ. Γ. Χ. Χιονίδη, Οἱ εἰς τὰ μητρῶα, ὅ.π., σ. 40).

1. Ἰωάννης Καρπούζης: Γιὰ τὸ Μακεδόνα αὐτὸ ἀγωνιστὴ ποὺ προβιβάστηκε στὸ βαθμὸ τοῦ λοχαγοῦ δὲν μπορέσαμε δυστυχῶς νὰ βροῦμε κανένα στοιχεῖο.

2. Ἰωάννης Ζαρκαδούλας: Μακεδόνας κι αὐτὸς ἀγωνιστὴς ποὺ ἔλαβε μέρος σὲ πολλὲς μάχες σὲ ὅλη τὴ διάρκεια τοῦ ἱεροῦ ἀγώνα. Στὶς 25 Μαρτίου 1825 μὲ ἀπόφαση τοῦ Βουλευτικοῦ Σώματος προβιβάστηκε στὸ βαθμὸ τοῦ ὑποχιλιάρχου. Πέθανε στὴ Νέα Πέλλα σὲ ἀρκετὰ προχωρημένη ἡλικία (βλ. «Ἀρχεῖα Ἐθνικῆς Παλιγγενεσίας», τ. 7, σ. 190).

3. Ἀθανάσιος Βλαχομιχάλης: Καταγόταν ἀπὸ τὴν Ἱερισσὸ τῆς Χαλκιδικῆς ἀλλὰ ὁ πατέρας του Βλαχομιχάλης ἢ Γερο-Βλάχος ἦταν ὀνομαστὸς ἁρματολὸς τοῦ Ὀλύμπου. Πῆρε μέρος στὴν ἐπανάσταση τοῦ Ἁγίου Ὄρους καὶ τῆς Κασσάνδρας καὶ στὴ συνέχεια μαζὶ μὲ τὸν πατέρα του καὶ τὸν ἀδερφό του Κωνσταντίνο ἀγωνίστηκε στὴ νότια Ἑλλάδα στὸ πλευρὸ τοῦ Ἠλία Μαυρομιχάλη καὶ τοῦ Καρατάσου. Ἔλαβε μέρος στὴν καταστροφὴ τοῦ Δράμαλη καὶ σὲ πολλὲς ἄλλες μάχες. Τὸ 1830 πῆρε τὸ βαθμὸ τοῦ ἑκατόνταρχου πέμπτης τάξης. Ἀργότερα ἔγινε λοχαγὸς καὶ προικοδοτήθηκε μὲ 6.480 γρόσια (βλ. Γ. Χ. Χιονίδη, ὅ.π., σ. 40 «Ἐγκυκλοπαίδεια, Πάπυρος-Λαρούς», τ. ΙΙ, σ. 390).

ματισμένους κήπους ἐντὸς τοῦ σχεδίου καὶ ἐπὶ οἰκοπέδων, θέλετε τοὺς εἰδοποιήσει ὅτι οἱ κῆποί των θέλουν καταστραφῆ χωρὶς τινα ἀπαίτησιν ἀποζημιώσεως ἀπὸ τοὺς ληψομένους τὰ οἰκόπεδα ταῦτα ἀκολούθως, καὶ εἶναι προτιμώτερον εἰς αὐτοὺς νὰ περιορισθοῦν εἰς τὰ παραχωρηθέντα εἰς αὐτοὺς κηπόπεδα, τόσον διὰ τὴν διανομὴν τοῦ ὕδατος καθὼς καὶ διὰ τὴν ἐνοικίασιν, θέλετε διορίσει μίαν ἐπιτροπὴν συγκειμένην ἐκ δύο Μακεδόνων καὶ τοῦ Δημάρχου Ἀταλάντης, ἥτις θέλει φροντίζει νὰ θεραπεύῃ πᾶν παράπονον γινόμενον ὡς ἐκ τούτου. Τὰ χρήματα τοῦ ὕδατος θέλουν κατατίθεσθαι ὑπ' ἀκριβῆ ἔλεγχον εἰς τὸ Δημοτικὸν Ταμεῖον καὶ θέλουν παραδίδεσθαι κατὰ τριμηνίαν εἰς τὴν ἐπιτροπὴν τοῦ συνοικισμοῦ. Ἡ Ὑποδιοίκησις θέλει ἐνεργήσει τὰ περαιτέρω κατὰ τὴν ἔννοιαν τῆς παρούσης μας.

Ὁ Γραμματεὺς
Γ. Γλαράκης

ὅτι ἀντίγραφον ἀπαράλλακτον
τῇ 25 7/βρίου 1838 ἐν ἀταλάντῃ
Ὁ ὑποδιοικητὴς Λοκρίδος
(σφραγίδα καὶ ὑπογραφὴ δυσανάγνωστες)

2

Ἀριθ. 1648
Δ. 1706
ἐν Ἀταλάντῃ τῇ 25
ὁ/βρίου 1838

Βασίλειον τῆς Ἑλλάδος
Ὁ ὑποδιοικητὴς Λοκρίδος
Πρὸς τὴν ἐπὶ τοῦ Συνοικισμοῦ τῶν Μακεδόνων ἐπιτροπὴν

Σᾶς κοινοποιεῖται ἐν ὀπισθογράφῳ ἡ ὑπ' ἀριθμ. 12308 (ἀπὸ 2 ὁ/βρίου) Διαταγὴ τῆς ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Β. Γραμματείας τῆς Ἐπικρατείας, σᾶς ἐσωκλείεται τὸ ἀντίγραφον τῶν καταλόγων τοὺς ὁποίους μᾶς διηύθυναν οἱ Δήμαρχοι, διὰ νὰ κάμητε τὴν περὶ τούτων ἀναφορὰν σας, ἐπιστρέφοντες καὶ τὸν παρόντα κατάλογον.

Καθὼς ἀναφέρουν οἱ Δήμαρχοι κἄνεὶς σχεδὸν ἐξ αὐτῶν τῶν Μακεδόνων ἐκτὸς τῶν φαλαγγιτῶν δὲν θέλουν ἀφήσει τὰ χωρία ταῦτα, διὰ νὰ μεταβοῦν εἰς Κάτω Πέλλα, ἂν δὲν χαρισθῇ Γῆ γεωργίσιμος εἰς αὐτούς, καθὼς τοὺς ὑπεσχέθη ἡ ἐπὶ τοῦ Συνοικισμοῦ ἐπιτροπή.

Περιμένομεν τὴν ἀναφορὰν σας ὅσον τάχος, διὰ νὰ διευθύνομεν ὅλα αὐτὰ τὰ ἔγγραφα εἰς τὴν ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν Β. Γραμματείαν τῆς Ἐπικρατείας.

Ὁ ὑποδιοικητὴς
(σφραγίδα καὶ ὑπογραφὴ δυσανάγνωστες)

3

Ἀριθ. 12308

Βασίλειον τῆς Ἑλλάδος
Ἡ ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Γραμματεία τῆς Ἐπικρατείας
Πρὸς τὴν Διοίκησιν Φθιώτιδος

Ἐκ τῶν συμφθασάντων καταλόγων τῶν ἐπιθυμούντων νὰ συνοικισθῶσιν εἰς Ἀταλάντην Μακεδόνων παρετηρήσαμεν, ὅτι οὔτε ἡ ἐπιτροπὴ τοῦ Συνοικισμοῦ γνωμοδοτεῖ τὶ ὑπὲρ αὐτῶν, οὔτε ἡ Διοίκησις κάμνει καμμίαν παρατήρησιν, ἀλλ' ἐπεριωρίσθη εἰς τὴν ἁπλῆν διεύθυνσιν τῶν καταλόγων τούτων. Ἑπομένως μὴ γνωρίζοντες τίποτε οὔτε περὶ τῆς ταυτότητος αὐτῶν οὔτε περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν οἰκογενειῶν, Σᾶς ἐπιστρέφομεν τοὺς εἰρημένους καταλόγους καὶ σᾶς προσκαλοῦμεν νὰ μᾶς πληροφορήσητε τᾶ ἑξῆς, συνενοούμενοι καὶ μετὰ τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Συνοικισμοῦ, τῆς ὁποίας θέλετε μᾶς ὑποβάλλει περὶ τούτων ἀναφοράν της.

1. Ἂν ὅλοι οἱ ἀναφερόμενοι εἰσὶ Μακεδόνες;

2. ἂν ὅλοι εἶναι ἀρχηγέται οἰκογενειῶν καὶ ἐκ πόσων μελῶν σύγκειται ἑκάστη;

Πρὸς τούτοις οἱ εἰρημένοι μακεδόνες πρέπει ν' ἀποφασίσωσι νὰ μεταβῶσιν εἰς ἓν μέρος, ὅπου ἐπιθυμῶσι νὰ συνοικισθῶσι καὶ λάβωσι τὰς εἰς τοὺς λοιποὺς συμπολίτας των χωρηγουμένας (γαίας), ἢ τὸ πολὺ νὰ προσδιορίσωσι ρητὴν προθεσμίαν καθ' ἣν θέλουν ἀποκατασταθῆ ἐκεῖ ὁριστικῶς. Θέλετε ὅθεν τοὺς προσκαλέσει ἐπὶ τούτῳ καὶ θέλετε μᾶς κοινοποιήσει τὰς ὡς ἀνωτέρω ζητουμένας πληροφορίας, διὰ νὰ ἐνεργήσωμεν τὰ κατὰ συνέπειαν περὶ παραχωρήσεως τῆς ἀναγκαίας περὶ καλλιέργειαν Γῆς.

Ἀθῆναι τῇ 2 ὀ/βρίου 1838
Ὁ Γραμματεὺς
Γ. Γλαράκης

Περὶ τοῦ Συνοικισμοῦ
τῶν Μακεδόνων

4

Ἀριθ. 72

Η ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΙΚΙΣΜΟΥ
ΤΩΝ ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βεβαιοῖ ὅτι ὁ Κύριος Θεόδωρος Ἀργυρίου Τσάργλου ἐνεγράφη εἰς τὸν Δῆμον τῶν ἐν Νέᾳ Πέλλῃ τῆς Λοκρίδος συνοικιζομένων Μακεδόνων, καὶ ἀπολαύει ἐντεῦθεν τῶν παρὰ τῆς Κυβερνήσεως ὑπὲρ τοῦ συνοικισμοῦ χορηγουμένων δικαιωμάτων.

Ἐν Ἀθήναις τὴν 2 Μαρτίου 1839
Ἡ Ἐπιτροπὴ
Ἀ. Πολυζωίδης *Γ. Χρυσίδης*
Παναγιώτης Ναοὺμ *Θ. Σιατιστεὺς*

5

Ἀριθ. 3297 *ἐλήφθη τὴν*
Ἐν Λαμίᾳ τῇ 21 Ἰουνίου *Ὁ Διοικητὴς Φθιώτιδος* *29 Ἰουλίου*
1839 *1839*[1]

Λαβόντες ὑπ' ὄψιν τὰ διάφορα ἀφορῶντα τὰς περὶ τοῦ συνοικισμοῦ τῶν Μακεδόνων καὶ Ἀταλαντείων ἀπαιτήσεις, καὶ τὰς ἀναφυείσας δυσκολίας διενέξεις καὶ διαφορὰς ἔγγραφα, διελθόντες ἐσκεμμένως ὅλα τὰ περὶ τὴν ὑπόθεσιν ταύτην διακείμενα περιστατικά.

Θέλοντες ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ ἐνισχύσωμεν τὸν Συνοικισμὸν τῶν Μακεδόνων κατὰ τὴν ἔννοιαν τοῦ Υ. Β. Διατάγματος καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς Α. Μ. καὶ νὰ διατηρήσωμεν ἀφ' ἑτέρου τὰ δικαιώματα τῶν αὐτοχθόνων Ἀταλαντείων καὶ ἐπὶ τέλους νὰ ἀποσκορακίσωμεν τοῦ μέσου πᾶν πρόσκομμα δυνάμενον νὰ φέρῃ δυσαρέστους συνεπείας εἰς ὁμοεθνεῖς ἀφ' ἑνός, ὁμοπόλεις δ' ἐκ τοῦ ἄλλου καὶ τοίκους πιστοὺς τῆς Α. Μ. ὑπηκόους. Ἀποφασίζομεν.

1) Ὥστε οἱ μὲν Μακεδόνες νὰ μὴν ἔχωσι κανὲν δικαίωμα νὰ οἰκοδομήσωσιν εἰς γαίας αἵτινες εἶναι ἰδιοκτησία ἀδιαφειλονείκητος τῶν Ἀταλαντείων ἐκτὸς τῆς Ν. Πέλλης, διότι ἡ ἰδιοκτησία τοῦ Πολίτου εἶναι Ἱερὰ καὶ δὲν δύναται νὰ διατεθῇ παράτινος ἄνευ οἰκίας αὐτοῦ θελήσεως προστατευομένης μάλιστα ὑπὸ τὴν ἐν Ἰσχύει Νομοθεσίαν μας. Ἑπομένως καὶ ὁ Ἀταλαντεὺς δὲν κωλύεται νὰ οἰκοδομήσῃ οἰκίαν εἰς Τουρκομαχαλᾶν, ἐὰν ἔχῃ ἰδιοκτησίαν, ὡς δὲν ἐμποδίζεται ὁ Μακεδὼν νὰ ἀνεγείρῃ κτήριον εἰς Ἀταλάντην ὅπου εἶναι Ἐθνικὴ Γῆ.

2) Οὐδεὶς Μακεδὼν ἢ Ἀταλαντεὺς δύναται νὰ οἰκοδομήσῃ ἐπὶ γηπέδου τοῦ ὁποίου ἡ ἰδιοκτησία διαφιλονεικεῖται, καὶ ἄχρις ὅτου ἐκδοθῇ ὁριστικὴ περτῶν τοιούτων ἀπόφασις, ἡ προσωρινὴ κυριότης νὰ μένῃ εἰς τὸν κατέχοντα ἤδη αὐτό, διότι πᾶν πρᾶγμα ὡς ὑπάρχον τῇ διακατοχῇ τινὸς φιλονεικούμενον δὲ παρ' ἑτέρου δὲν ἀφαιρεῖται αὐτοδικαίως, ἐὰν ἀπόφασις δὲν διατάξῃ τὴν ἀφαίρεσιν τῆς διακατοχῆς καὶ τὴν ἐγκατάστασιν τοῦ δικαιουμένου.

3) Οἱ Μακεδόνες δύνανται νὰ οἰκοδομήσωσιν ὄχι μόνον ἐν τῷ Τουρκομαχαλᾷ ἀλλὰ καὶ εἰς ὁποιονδήποτε τοῦ σχεδίου μέρος, ἀρκεῖ νὰ ᾖναι Ἐθνικὴ ἡ γῆ. Διότι σκοπὸς τῆς Β. Κυβερνήσεως εἶναι ν' ἀποκαταστήσῃ τοὺς συμμεθεξαντας εἰς τὸν ἀγῶνα Μακεδόνας καὶ ἐπὶ τούτῳ προσδιώρισε μέρος ἐντὸς τοῦ

1. Μὲ ἄλλο γραφικὸ χαρακτῆρα.

ὁποίου ὅπου ἐπιθυμεῖ τὶς καὶ δύναται ν' ἀνεγείρῃ οἰκίαν ἀρκεῖ μόνον νὰ ᾖναι 'Εθνικὴ (γῆ) καὶ νὰ οἰκοδομῇ κατὰ τὸ παραδεχθὲν σχέδιον, ὥστε εἶναι ἀδιάφορον ἂν ᾖναι ἐν τοῦ Τουρκομαχαλᾶ ἢ ἐν ἄλλο μέρος τῆς πόλεως.

4) Αἱ ἐπὶ τῶν ὁδῶν καὶ πλατειῶν οἰκοδομηθεῖσαι οἰκίαι καίτοι ἐναντίον τοῦ σχεδίου δὲν θέλουσι κατεδαφισθῇ ὅπως πρὸς τὸ παρὸν αὗται εἶναι αἱ ὑπ' ἀρ. 43.73.47.48.51.51 ½. 52.59.36.34.54.67.66 ½. 64.65.62.61.76.11.38 καὶ 40., ἂν ὅμως ἐρειπωθῶσι καὶ ἡ κατεδάφισίς των καταντήσῃ ἀναγκαία πρέπει νὰ οἰκοδομηθῶσιν εἰς τὴν εὐθυγραμμίαν τῆς ὁδοῦ εἰς τὴν ὁποίαν θέλουν κεῖσθαι, καὶ ἐπὶ τούτοις πρέπει νὰ διατηρηθῶσι γήπεδα ἀνάλογα καὶ μάλιστα διὰ τὰς οἰκίας ὑπ' ἀρ. 73.43.48.52.51 ½. 66 ½. 67.61 καὶ 76.

5) Οἱ κῆποι τῶν κ.κ. Τριανταφύλλου Σωτήρχου καὶ Γιανάκη Γύφτου πρέπει νὰ διατηρηθῶσι προσωρινῶς.

6) Τὸ ὕδωρ τοῦ ὁποίου ἡ διαχείρησις ἐπέφερε τόσας δυσκολίας πρέπει νὰ διανεμηθῇ δικαίως καὶ μολονότι οἱ Μακεδόνες ὡς κύριοι τοῦ Τουρκομαχαλᾶ πρέπει νὰ λάβωσι κατὰ προτίμησιν τὸ ἀναγκαιότερον ὕδωρ διὰ τοὺς κήπους εἰς τὰς οἰκίας των, μολοντοῦτο ἐπειδὴ δὲν εἶναι ὀλίγον καὶ τὸ διοχετευόμενον διὰ τοῦ ὑδραγωγείου ὕδωρ δὲν τοὺς χρησιμεύει ὅλον, πρέπει διὰ ταῦτα νὰ συμμεθέξουν καὶ οἱ 'Αταλαντεῖς, ἑπομένως ἀποφασίζομεν νὰ διανεμηθῇ κατὰ τὸν ἐφεξῆς τρόπον «Οἱ μὲν Μακεδόνες θέλουν ποτίζει τὴν ἑβδομάδα, τὴν δευτέραν, τρίτην καὶ τετάρτην ἡμέραν μέχρι τῆς μεσημβρίας, οἱ δὲ ἀταλαντεῖς ἀπὸ τὴν μεσημβρίαν τῆς τετάρτης μέχρι τῆς μεσημβρίας τῆς πέμπτης ὅτε ἀναλαμβάνεται παρὰ τῶν Μακεδόνων καὶ ἀνταποδίδεται εἰς τοὺς ἀταλαντεῖς κατὰ τὰς προσδιορισθείσας ἡμέρας: τουτέστι οἱ μὲν Μακεδόνες θέλουν νέμεσθαι τὸ ὕδωρ 120 ὥρας οἱ δὲ ἀταλαντεῖς 48 ὥρας εὐνοουμένους. Δι' ὅλους ἐπίσης τοὺς ἀταλαντείους ἄνευ προτιμήσεως ἀπαιτήσεων προτέρων δικαιωμάτων προτεινομένων παράτινων ἀταλαντείων. Αἱ βάσεις τῆς ἀποφάσεώς μας ταύτης ὑπαγορευόμεναι ἀπὸ τὸ δίκαιον καὶ ἀπὸ τὴν διάθεσιν τῆς Β. Κυβερνήσεως ἐπιθυμούσης νὰ συμβιβάσῃ τὰς διενέξεις καὶ νὰ ἐξομαλύνῃ τὰς δυσκολίας, ἀναφεροντες (δυὸ λέξεις δυσανάγνωστες).

(ὑπογραφὴ δυσανάγνωστη)

6

'Αριθ. 2283 *Βασίλειον τῆς 'Ελλάδος*
τὴν 4 8/βρίου 1839 *'Ο ὑποδιοικητὴς Λοκρίδος*
ἐν ἀταλάντῃ *Πρὸς τοὺς κ.κ. Δ. Κοκκαλιώτην καὶ λοιπὰ μέλη τῆς ἐπὶ τοῦ Συνοικισμοῦ τῶν Μακεδόνων 'Επιτροπῆς.*

Σᾶς κοινοποιεῖται ἀντίγραφον Διαταγῆς τῆς ἐπὶ τῶν 'Εσωτερικῶν Β. Γραμματείας τῆς 'Επικρατείας διὰ νὰ συμμορφωθῆτε καθ' ὅσον ἀνάγεται εἰς ὑμᾶς νὰ συμπράξετε.

Ὁ ὑποδιοικητὴς
(σφραγίδα καὶ ὑπογραφὴ δυσανάγνωστες)

Ἡ ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν κ.τ.λπ.
Πρὸς τὴν Διοίκησιν Φθιώτιδος.

Ἡ ὑπ' ἀριθ. 3297.21 Ἰουνίου περὶ τῶν μεταξὺ Ἀταλαντείων καὶ Μακεδόνων διενέξεων ἀπόφασίς Σας συναινεῖ καθ' ὅλα μὲ τὴν ὑπ' ἀρ. 9228 Διαταγήν Μας, ἐκτὸς εἰς τὰ περὶ δουλείας τοῦ ὕδατος τοῦ Τουρκομαχαλᾶ. Ἐπειδὴ λοιπὸν ὡς πρὸς τοῦτο ἡ μνησθεῖσα ἀπόφασίς Σας ἀντιβαίνει μὲ τὰς ὁποίας Σᾶς ἐθέσαμεν βάσεις εἰς τὴν ὑπ' ἀρ. 9228 Διαταγήν μας, τὴν ἀκυροῦμεν μόνον ὡς πρὸς τὴν διανομὴν τοῦ ὕδατος, ἐγκρίνοντες καὶ ἀποδεχόμενοι ὅλα τὰ λοιπὰ μέρη αὐτῆς.

Ἀκόλουθα δὲ τῆς ὑπ' ἀρ. 9228 Διαταγῆς μας Σᾶς προσκαλοῦμεν νὰ λάβητε ὡς βάσιν Σας ὅτι τὸ ὕδωρ τοῦ Τουρκομαχαλᾶ ἀδιαφιλονείκητος τοῦ δήμου ἰδιοκτησία παρεχωρηθεῖσα τῇ χώρᾳ ὡς χρειωδῶς καὶ ἀναποφεύκτως ἀναγκαῖον στοιχεῖον τοῦ Συνοικισμοῦ εἰς ἰδιοκτησίαν πλήρη τῶν Μακεδόνων. Ἐπειδὴ ὅμως καθ' ἃς ἔχομεν πληροφορίας τὸ ὕδωρ τοῦ Τουρκομαχαλᾶ εἶναι τόσον ὅσον ἀρκεῖ διὰ τὰς οἰκιακὰς καὶ ἀγροτικὰς ἀνάγκας τῶν Μακεδόνων καὶ τὸ περισσεῦον ἀπόλυται ἐπὶ ματαίῳ, ἐθελήσαμεν προνοοῦντες ὑπὲρ τῶν συμφερόντων ὅλων τῶν ὑπηκόων τῆς Α.Μ. ὥστε τὸ περισσεῦον τοῦτο ὕδωρ νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τοὺς Ἀταλαντεῖς, χωρὶς νὰ προσβληθῶσι τῶν συνοικιζομένων τὰ συμφέροντα, πλὴν ἡ ἀπόφασίς Σας δὲν ἐπέτυχε τὸν σκοπόν, διότι οἱ Μακεδόνες παραπονοῦνται καὶ ἔπεμψαν μάλιστα ἐπιτροπὴν διὰ νὰ παραστήσῃ τὰ δίκαιά των ἀπειλούμενα.

Διὸ Σᾶς διατάττομεν καὶ αὖθις νὰ φροντίσητε ὥστε νὰ κατασκευασθῶσιν αἱ τρεῖς ἐν νέᾳ Πέλλῃ κρῆναι περὶ ἧς πραγματεύεται ἡ ὑπ' ἀρ. 5908 Διαταγή μας καὶ ἀφ' οὗ προμηθευθῶσι μὲ ὕδωρ ἀφθόνως, τὸ ὑπόλοιπον νὰ δοθῇ εἰς τοὺς Μακεδόνας διὰ πότισμα τῶν κήπων των, ἐὰν δὲ καὶ μετὰ τοῦτο περισσεύῃ ὕδωρ, αὐτὸ νὰ δίδεται εἰς τοὺς Ἀταλαντεῖς.

Καὶ διὰ νὰ ἀποφευχθῶσιν τὰ παράπονα τῶν Μακεδόνων ὡς πρὸς τὸ περισσεῦον ὕδωρ θέλετε συστήσει τριμελῆ ἐπιτροπὴν συγκειμένην ἀπὸ τὸν Δήμαρχον ἀταλάντης, ἓν μέλος ἐκ τῶν ἀποίκων καὶ ἓν τρίτον διοριζόμενον ἀπὸ τὸν οἰκονομικὸν ἐπίτροπον Λοκρίδος, οἱ τρεῖς αὐτοὶ θέλουν συνέλθει καὶ καταγράψει τοὺς κήπους τῶν Μακεδόνων ἕνα ἕκαστον χωριστά, σημειοῦντες τὸ ποσὸν τῶν στρεμμάτων, καὶ τὴν χρείαν ὕδατος, τὸ ὁποῖον ἕκαστος ἔχει, ἐν ταὐτῷ θέλουν ἀναφέρει, πόσον ἐκ τοῦ ὕδατος τοῦ Τουρκομαχαλᾶ περισσεύει, ἀφ' οὗ δοθῇ εἰς τοὺς μνησθέντας κήπους τὸ ἀναγκαῖον, πόσον εἶναι τὸ ὅλον, δηλαδὴ πόσες ὀκάδες ἐκχύνεται καθ' ὥραν.

Τὴν ἐκτέλεσιν τῆς παρούσης περιμένομεν ἐντὸς 15 ἡμερῶν.
Ἐν Ἀθήναις τὴν 23 7/βρίου 1839
Ὁ Γραμματεὺς
Γ. Γλαράκης

7

Ἀριθ. 14687
6589

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Η ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ
ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

Πρὸς τὴν ἐπὶ τοῦ Συνοικισμοῦ τῶν Μακεδόνων Ἐπιτροπήν.

Ἡ Γραμματεία ἀπήντησεν ἤδη ἀπὸ τὴν 10 Ἰανουαρίου 1842 πρὸς τὴν Ἐπιτροπήν, ὅτι κατὰ τὸ ἐκδοθὲν ὑπ' ἀρ. 3509 τῆς 22 Δεκεμβρίου 1841 Βασιλικὸν Διάταγμα, ἡ Κυβέρνησις παρεδέχθη τὴν βιβλιοθήκην τοῦ μακαρίτου Βέλιου κατὰ τοὺς ὅρους, οἱ ὁποῖοι διεγράφησαν καθαρῶς εἰς τὴν εἰρημένην ἀπάντησιν, καὶ συμφωνοῦσι κατὰ πάντα μὲ τὴν θέλησιν τοῦ διαθέτου.

Ταῦτα ἐπαναλαμβάνομεν πρὸς τὴν Ἐπιτροπήν, ἀπορροῦντες πῶς λέγει, ὅτι δὲν ἔλαβεν οὐδεμίαν ἀπάντησιν.

Ἐν Ἀθήναις τὴν 26 Ἰουνίου 1842
Ὁ Γραμματεὺς
(ὑπογραφὴ δυσανάγνωστη)

περὶ παραλαβῆς τῆς
Βιβλιοθήκης τοῦ μακαρίτου Βέλιου.

8

Ἀρ. 78
τῇ 17 Φεβρουαρίου 1850
Ἐν Κάτω Πέλλῃ
ἐλ(ήφθη) 28 Μαρτίου (18)50
ἀρ. 172
Δ /298

Ἐπιστρέφεται πρὸς τὸν ἴδιον μὲ τὴν ἀπάντησιν ὅτι ἐπειδὴ ἐπὶ τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος ὑποθέσεως ὁ Δήμαρχος Ἀταλάντης ἐπέφερεν ἀντιρρήσεις ὡς πρὸς τὴν διαχώρισιν τῶν ὁρίων, διϊσχυριζόμενος ὅτι τοιαύτη δὲν πρέπει νὰ γενῇ

Ἀριθ. 399
ἐλ(ήφθη) τὴν 18 Φεβρουαρίου 1850

Πρὸς τὸ Β. Ἐπαρχεῖον Λοκρίδος περὶ διαχωρίσεως ὁρίων.

*Ὑπενθυμίζω τὴν ὁμοιάριθμον καὶ ἀπὸ 24 Ἰανουαρίου π. μ(ηνὸς) ἀναφοράν μου περὶ τῆς ἐν περιλήψει ὑποθέσεως, καὶ παρακαλῶ τὸ Ἐπαρχεῖον νὰ διατάξῃ πλέον ὅ,τι δέον, καθόσον ἐκ τῆς μὴ διαχωρίσεως τῶν ὁρίων πολλὰ παρουσιάζονται προσκόμ-

ἐπειδὴ ὁ Δῆμος Ν. Πέλλης ἐπροσδιορίσθη νὰ συγχρωτηθῇ ἀπὸ μόνην τὴν Σκάλαν, ὑπεβάλαμεν διὰ τοῦτο τὴν ὑπόθεσιν ἐνώπιον τῆς Β. Νομαρχίας, μὲ τὰς ἀνηκούσας παρατηρήσεις μας, καὶ ἐπιφυλαττόμεθα νὰ κοινοποιήσωμεν εἰς τὸν κ. Δήμαρχον τὸ ἀποτέλεσμα.

Ἀταλάντη τῇ 21 Φεβρουαρίου 1850

Ὁ Ἔπαρχος

Α.Μ. (ὑπογραφὴ δυσανάγνωστη)

ματα εἰς τὴν Δημοσίαν καὶ Δημοτικὴν ὑπηρεσίαν.

Εὐπειθέστατος

Ὁ

Δήμαρχος Νέας Πέλλης

(σφραγίδα τοῦ Δήμου)

Α. Ν. Χαλκιότις

9

Ἀρ. 531 Ἡ Ἐπιτροπὴ τοῦ Συνοικισμοῦ

Πρὸς τὸν Δήμαρχον Νέας Πέλλης

Ἀπαντῶμεν εἰς τὸ ἀπὸ 2 τοῦ ἐνεστῶτος γράμμα Σας. Περὶ μὲν τῆς ὁριοθεσίας, ἐὰν βλέπετε ὅτι οὐδὲν κατορθοῦται διὰ τῶν διαταγῶν τῶν προϊσταμένων Ἀρχῶν, ζητήσατε τὴν ἄδειαν παρὰ τοῦ Ἐπαρχείου, ἵνα προβῇ εἰς τὸ ἔργον ὡς Σᾶς προεγράψαμεν, καὶ μόνον ἡ ἡμετέρα ὁροθετικὴ ἐπιτροπή, ἐπιφυλαττομένης βέβαια τῆς Ἀνωτέρας Ἀποφάσεως καὶ τῆς εἰς τὸ Ὑπουργεῖον ἐκκλήσεως.

Περὶ δὲ τοῦ προϋπολογισμοῦ, δὲν ἔπρεπε νὰ προσμένητε ὥστε οἰκοθεν νὰ ψηφίσῃ τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον τὸν προϋπολογισμόν. Διότι καθῆκον ὑμῶν ἦτο καὶ εἶναι νὰ σχεδιάσητε αὐτόν, καὶ μετὰ τῶν ἀπαιτουμένων διασαφήσεων καὶ αἰτιολογιῶν νὰ εἰσαγάγητε αὐτὸν εἰς τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον, προσκαλοῦντες αὐτὸ ἐπισήμως νὰ τὸν συζητήσῃ παρόντων ὑμῶν, καὶ ἐκδώσῃ τὴν Ἀπόφασίν του. Ὅθεν σπεύσατε νὰ συντάξητε καὶ ὑποβάλητε αὐτόν. Δὲν μᾶς φαίνεται δὲ ὀρθὴ ἡ γνώμη Σας τὸ νὰ μὴν ἐγκριθῇ τὸ ψήφισμα περὶ ἐκμισθώσεως τῶν δικαιωμάτων τοῦ στατῆρος καὶ κοιλοῦ καὶ τοῦ ἐκ τῶν ἀναλωσίμων φόρου· διότι τοῦτο δὲν ἐμποδίζει ποσῶς τὸ Συμβούλιον νὰ ψηφίσῃ αὔριον τὸν προϋπολογισμόν, καθὼς καὶ τὴν ἐφ' ὅλων τῶν πραγματειῶν ἐπέκτασιν τοῦ φόρου.

σ. 2. Ἐν τούτοις ἐπαναλαμβάνομεν νὰ εἴπωμεν εἰς ὑμᾶς, ὅτι ὅλα ταῦτα τὰ σχέδια τῶν ψηφισμάτων πρέπει νὰ προετοιμάζωνται ἀπὸ ὑμᾶς, ὥστις εἶσθε εἰς θέσιν, συνεννοούμενοι μετὰ τῶν αὐτόθι τελωνειακῶν καὶ τῶν λιμενικῶν Ἀρχῶν, νὰ ἐξακριβώσητε πόσης ἀξίας πραγματεῖαι εἰσέρχονται ἐτησίως εἰς τὸν λιμένα, πόσης ἐξέρχονται, καὶ πόσον τὰ ἑκατὸ πρέπει νὰ ἐπιβληθῇ ὁ δημοτικὸς φόρος, ὥστε νὰ παραγάγῃ τὸ ὑποτιθέμενον ἢ προβλεπόμενον ἔλλειμα τοῦ προυπολογισμοῦ, λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν τὰς ἀνάγκας τοῦ δήμου, οὐχὶ μόνον τὰς παρούσας, ἀλλὰ καὶ τὰς τῶν ἀκολούθων 4-5 ἐτῶν.

Περιμένομεν νὰ μᾶς πληροφορήσητε ἂν ἡ προϊσταμένη Ἀρχὴ ἐπιτρέψῃ κατὰ τὴν αἴτησίν σας καὶ τὴν ὁροθετικὴν ἐπιτροπήν μας νὰ προβῇ εἰς τὸ ἔργον Σας, ἢ ὁποίαν ἄλλην διαταγὴν θέλει ἐκδώσει περὶ τούτου, καθὼς καὶ περὶ τῆς ἐκμισθώσεως τοῦ φόρου καὶ τοῦ στατῆρος.

Ἐν Ἀθήναις
τὴν 14 Ἀπριλίου 1850

Τὰ μέλη
Θεοφάνης Σιατιστεὺς
Α. Πολυζωΐδης
Γ. Χρυσίδης
Ν. Γ. Θεοχάρης
(ἡ 5η ὑπογραφὴ δυσανάγνωστη)

Υ.Γ.[1] *Δὲν μᾶς ἐγράψατε ποτὲ ἂν καὶ ἡ δημοτικὴ Ἀρχὴ Δαφνησίων εἶναι σύμφωνος πρὸς τὴν τῆς Ἀταλάντης ὡς πρὸς τὸν ἢ μὴ διορισμὸν τῆς ὁροθετικῆς ἐπιτροπῆς, ἄλλως δέ, φροντίσητε ἁρμοδίως νὰ διορισθῇ καὶ αὕτη μετὰ τῆς ἡμετέρας καὶ νὰ προβῇ καὶ αὐτὴ μετὰ τῆς ἡμετέρας πρὸς τὸν σκοπὸν τῶν ὁρίων.*

Κύριε Δήμαρχε[2]*. Σᾶς παρακαλῶ νὰ μοὶ στείλητε ἓν πιστοποιητικὸν τῆς εἰς τὸν Δῆμον ἐγγραφῆς μου, ἀφοῦ μὲ κατατάξητε εἰς τὸν κατάλογον τὸν δημοτικόν. Συγχρόνως δὲ νὰ μοὶ καταχωρήσητε τὸ ἀνῆκον οἰκόπεδον ἔμπροσθεν τῆς σκάλας, εἰς τὸν ἀριθμὸν 1 ἢ 7, ἢ ἐὰν αὐτοὶ εἶναι διατεθειμένοι, ἕτερον καὶ εἰς καλὴν θέσιν.*

Γ. Χρυσίδης

10

Ἀριθ. 207

Δ 70
5 18/1[3]
Κ(άτω) Πέλλη 5 Ἰουνίου
(18)61

Πρὸς τὸ Β. Ἐπαρχεῖον Λοκρίδος
Περὶ παραχωρήσεως τῶν οἰκοπέδων
εἰς Κρατικὰ Γραμμάτια

Μετὰ μεγίστης θλίψεως Σᾶς ἀναφέρω, κ. Ἔπαρχε, ὅτι ὁ κ. Θ. Γεωργίου καὶ ὁ ἐκ Λοκρίδος Τζ. Κοντόπουλος ἔχοντες κερδοσκοπικῶς Κρατικὰ Γραμμάτια σχεδὸν τῶν 600 στρεμμάτων παρεχώρησαν ταῦτα εἰκονικῶς εἰς γεωργοὺς[4] *καὶ ἤρχισαν οὗτοι νὰ καταμετρῶσι τὰς εἰς τὴν περιφέρειαν τοῦ Συνοικι-*

1. Τὸ ὑστερόγραφο εἶναι γραμμένο ἀπὸ τὸ Θεοφάνη Σιατιστέα.

2. Τὸ συμπλήρωμα αὐτὸ τὸ ἔγραψε ὁ Γ. Χρυσίδης.

3. Οἱ ἀριθμοὶ 70, 5 καὶ 18/1 εἶναι γραμμένοι μὲ διαφορετικὴ μελάνη καὶ ἄλλο γραφικὸ χαρακτήρα.

4. Ἡ φράση «παρεχώρησαν... εἰς γεωργοὺς» εἶναι γραμμένη στὸ περιθώριο τοῦ ἐγγράφου.

σμοῦ τῶν Μακεδόνων ὑπαρχούσας γαίας. Αἱ Γαῖαι αὗται, κ. Ἔπαρχε, ἐκτὸς τοῦ ὅτι εἶναι πρώτης πεδιάδος καὶ καλλιεργοῦνται, εἶναι καὶ προσδιωρισμέναι διὰ Β. Διαταγμάτων τοῦ 1835. Τὰ παραχωρηθέντα εἰς τοὺς συνοικισθέντας ἐνταῦθα Μακεδόνας συνδημότας μας, πρὸς καλλιέργειαν καὶ κατασκευὴν οἰκιῶν μάλιστα ἐνῶ πάντα τὰ καταμετρηθέντα τεμάχια εἶναι ἐντὸς τοῦ σχεδίου τῆς πρωτευούσης τοῦ Δήμου μου[1] *ἤδη ἀποδόθησαν εἰς ἄλλους*[2] *αἱ γαῖαι αὗται, ὁπότε δὲν μένει σχεδὸν ἐθνικὴ γῆ πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ρηθέντων Β. Διαταγμάτων καὶ οὕτω καὶ ὁ σκοπὸς τῆς Κυβερνήσεως ματαιοῦται καὶ οἱ ἀτυχεῖς Μακεδόνες χάνουσι πᾶσαν ἐλπίδα ἀπολαβῆς γῆς.*

Σᾶς παρακαλῶ λοιπόν, κ. Ἔπαρχε, ἵνα εὐαρεστούμενος ἐνεργήσητε ὅ,τι δεῖ πρὸς τὸν σκοπὸν διὰ νὰ μὴ δοθῶσι αἱ τοῦ οἰκισμοῦ γαῖαι εἰς τοὺς ἄλλους, ἀλλ' ἀπεναντίας πιστεύω ὅτι θέλετε φροντίσει νὰ ἐκτελεσθῶσι τέλος πάντων ὕστερον ἀπὸ εἰκοσιπενταετηρίδα (σ. 2) *τὰ περὶ τοῦ συνοικισμοῦ τούτου Β. Διατάγματα ἵνα μὴ δυστυχοῦσιν ἐπὶ πλέον οἱ συνοικισθέντες ἐνταῦθα Μακεδόνες, οἵτινες ἀπολέσαντες καὶ πατρίδα καὶ περιουσίας*[3] *καὶ ἐνεργὸν μέρος εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς πατρίδος λαβόντες ὡς εἶναι πασίγνωστον ἐσυνοικίσθησαν ἐνταῦθα ἵνα ζήσωσι ἀνέτως καὶ οὐχὶ ν' ἀποθάνωσι ἐπὶ τῆς ψάθης, ὅπερ εἶναι σκληρὸν τόσα ἔνδοξα καὶ ἱστορικὰ λείψανα τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος.*

Κ(άτω) Πέλλη 5 Ἰουνίου (18) 61 — *εὐπειθ(έστατος)* (ὑπογραφὴ δυσανάγνωστη)

11

ἀριθ. 584

192 18/1
30
30 8/βρίου (18)61

Ἔπαρχον

Περὶ περιθάλψεως τῶν γεγηρακότων ἀξιωματικῶν τοῦ ἀγῶνος.-

ἡ σημερινὴ θέσις τῶν ἐπιζώντων ἀξιωματ(ικῶν) τοῦ ἀγῶνος, ἤτοι τοῦ ἀντισυνταγματάρχου Κωνσ(ταντίνου) Μπίτου τῶν Λοχαγῶν Μ. ἐμ. Βερροίου. Ἰ. Καρπούζη, Ι. Ζαρκαδούλα καὶ ἀθ. Βλαχομιχάλη εἶναι κ. Ἔπαρχε λυπηρὰ καὶ ἀξία ἐλέους ὡς καὶ ὁ ἴδιος ἀντελήφθητε ταῦτα. Μεταβάντες πρὸ μικροῦ εἰς τὴν καλύβην τοῦ Κ. Μπίτου τοῦ προξενοῦντος ἄλλοτε τρόμον καὶ φθορὰν εἰς τοὺς ἐχθροὺς τῆς Πατρίδος εὕρομεν τὸν ἔνδοξον τοῦτον ἄνδρα φεῦ! ἐπὶ

1. Ἡ φράση «πρὸς καλλιέργειαν... τοῦ Δήμου μου» εἶναι γραμμένη στὸ περιθώριο τοῦ ἐγγράφου.

2. Σβησμένες οἱ λέξεις «τοὺς ρηθέντας χωρικοὺς ἢ μᾶλλον εἰπεῖν εἰς τοὺς ὀνομασθέντας κερδοσκόπους».

3. Σβησμένη ἡ λέξη «ἀπεφάσισαν».

ψάθης καθήμενον, γυμνὸν καὶ λιμαίνοντα[1] *κωφὸν καὶ ὑπέργηρον καθ' ὃ ἐνενηκοντούτης. Εἰς τὴν ἰδίαν δυστυχῶς κατάστασιν εὕρομεν καὶ τοὺς Λοχαγοὺς Μ. Βερροίου, Ι. Καρπούζην καὶ ἀθαν. Βλαχομιχάλην καὶ ἐκτὸς τούτων ἔχωσι*[2] *καὶ πολυαρίθμους οἰκογενείας. Θὰ συνεκινήθητε βεβαίως οὐκ ὀλίγον καὶ χάριν φιλανθρωπίας καὶ καθήκοντος ἱεροῦ θέλετε ἐνεργήσει ὑπὲρ αὐτῶν ὅ,τι νομίσητε καταλλήλως. Τολμῶ ὅμως κι ὅλως εὐσεβάστως ἀναφερόμενος κατὰ καθῆκον εἰς γνῶσιν τῆς Σ. Κυβερνήσεως τὴν κατάστασιν ταύτην τῶν ἐν λόγω συνδημοτῶν μου νὰ ἀναφέρω καὶ τὰ στοιχεῖα ὑπὲρ αὐτῶν τάδε.*

Οἱ ὑπέργηροι οὗτοι Φαλαγγῖται, κ. Ἔπαρχε, κατάγονται ἐκ τῆς Μακεδονίας καὶ Θεσσαλίας καὶ ἀφοῦ ἀντεστάθησαν ἐπὶ πολὺ εἰς τὰς ὁρμὰς τῶν βαρβάρων ἠναγκάσθησαν ὑποκύψαντες εἰς τὴν δύναμιν τῶν ἰσχυροτέρων[3] *νὰ ἐγκαταλείψωσι καὶ πατρίδα καὶ περιουσίας καὶ συγγενεῖς, τοὺς πλείστους τῶν ὁποίων εἶδον ἀνδράποδα γενομένους καὶ κατῆλθον εἰς τὴν Ἑλλάδα ἅμα ἐξερράγη ὁ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγὼν στὰ δὲ κατ' αὐτὸν διατρέξαντα, πλεῖστα εἰσὶν ἔργα ἡμέτερα. Ἐκθέτω μετὰ θετικότητος ὅτι οἱ ἀρχηγοὶ Γάτζος, Λιακόπουλος, Δουμπιῶται κ.λ.π. ἀπέθανον ἐνδόξως εἰς τὰ πεδία τοῦ πολέμου καὶ αἱ χῆραι καὶ τὰ ὀρφανά των λιμώττωσιν ἤδη. Οἱ δὲ ἐπιζήσαντες ἔλαβον κατὰ τὸ 1828 τοὺς ὁποίους ἤδη ἔχωσι βαθμούς. Ἅπαντες οἱ ἀνωτέρω ὑπηρέτησαν ἐν συνεχείᾳ εἰς τὰ σχηματισθέντα τάγματα μὲ τοὺς αὐτοὺς βαθμοὺς καὶ κατὰ τὸ 1838, ἀλλ' ὅμως ὅτε ἐτέθησαν εἰς τὴν Φάλαγγαν ἀπεσύρθησαν μὲ τοὺς ὁποίους ἐπὶ Κυβερνήτου ἔχοντες βαθμούς. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἔλαβον γαίας τινας πρὸς ἐξόφλησιν τῶν Φαλαγγ(ιτικῶν) Γραμματίων· ἀλλ' ἂν τις ἀναλογισθῇ ὅτι μὲ τὰ ὀλίγα ταῦτα στρ(έμματα) ἔδει νὰ διατηρήσωσι τὰς πολυαρίθμους οἰκογενείας των καὶ ν' ἀποκαταστήσωσιν τὰ τέκνα των τὰ μὲν ἄρρενα ἐκπαιδεύοντες, τὰ δὲ θήλεα ὑπανδρεύοντες, πείθεται ὅτι ὕστερα ἀπὸ 30 ἔτη δὲν ἔμεινεν εἰς αὐτοὺς οὔτε σπιθαμὴ γῆς.*

Διὰ τοὺς κ.κ. ἀξιωματικοὺς τοῦ ἐν ἐνεργείᾳ στρατοῦ τὰ ἔτη τῆς ἐπαναστάσεως λογίζονται διπλά. Οἱ ἐν λόγῳ Φαλαγγῖται ἀντεμείφθησαν μόνον διὰ τὰ 8 ἔτη τῆς ἐπαναστάσεως. Δὲν εἶναι ἄρα θεμιτὸν νὰ δοθῇ πρὸς αὐτοὺς διὰ τὰ ὑπόλοιπα ἔτη σύνταξίς τις; Δὲν εἶναι δίκαια τὰ ἀνωτέρω, δὲν εἶναι νόμιμον νὰ τοῖς δοθῇ εἷς εἰσέτι βαθμός, ἐφ' ὅσον μέχρι νῦν ἔχουν τὸν ἐπὶ Κυβερνήτου βαθμὸν ὡς εἶπον, καὶ νὰ λάβουν σύνταξίν τινα, ἔστω καὶ τριακοντάδραχμον,

---

1. Σβησμένες οἱ λέξεις «καὶ βεβαίως συνεκινήθημεν ὁρῶντες αὐτὸν ὑπάρχοντα ἤδη εἰς τοιαύτην κατάστασιν καὶ ὤν».

2. Σβησμένες οἱ λέξεις «δύω θυγατέρας ἐν ὥρα γάμου» καὶ στὸ σημεῖο αὐτὸ ὑπάρχει μιὰ παραπομπὴ F καὶ στὸ ἀριστερό περιθώριο τῆς κόλλας μετὰ τὸ σημάδι F γράφει «θυγατέρας ἐν ὥρα γάμου».

3. Σβημένες οἱ λέξεις «καὶ οὕτω ἦλθον ἅμα ἐξερράγη κατὰ τὸ 1821 ἡ Ἑλλ. ἐπανάσις ἦλθον εἰς τὴν Ἑλλάδα».

πρὸς διατήρησίν των κατὰ τὰς τελευταίας στιγμὰς τῆς ὑπάρξεώς των; Πιστεύω ὅτι ὁ ἔνδοξος γόνος τοῦ ἥρωος Βότζαρη ὁ ἐπαξίως διοικῶν τὰ στρατιωτικὰ τοῦ Κράτους θέλει λάβει πρόνοιαν διὰ τὰς χήρας καὶ τὰ ὀρφανὰ τῶν ἐν τῷ ἀγῶνι πεσόντων ὁπλαρχηγῶν καὶ διὰ τοὺς περὶ ὧν ὁ λόγος συνδημότας μου καὶ χορηγήση αὐτοῖς σύνταξίν τινα, ἵνα μὴ ἀποθάνωσι τῆς πείνης.

Τελευτῶν τὴν παροῦσαν σᾶς παρακαλῶ κ. Ἔπαρχε νὰ ὑποβάλητε τὴν παροῦσαν μου πρὸς τὸν κ. ἐπὶ τῶν Στρ(ατιωτικῶν) Ὑπουργὸν μὲ τὰς δεούσας παρατηρήσεις σας διὰ τὰ περαιτέρω.

(Ἀκολουθεῖ δυσανάγνωστη μονογραφὴ τοῦ δημάρχου Ν. Πέλλας).

Ἐλασσόνα ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΒΕΛΚΟΣ

RÉSUMÉ

Grégorios Velkos, Documents inédits provenant de l'archive de la colonisation des Macédoniens «Néa Pella» à Atalanti.

Les onzes documents déjà publiés dans le présent volume constituent en quelque sorte la suite de dix autres documents qui ont élé publiés dans le volume précédant de la revue «Makedonika» (19, 1979, 193-239).

Ces documents nous fournissent des informations utiles sur l'organisation des réfugiés Macédoniens, sur la fondation d'une commune séparée et reconnue par l'Etat Grec sous le nom de «Néa Pella»; sur la constitution d'un comité, dont les membres sont des personnalités remarquables, pour la promotion et la solution des problèmes de la nouvelle commune; sur les efforts des réfugiés Macédoniens dans le but d'obtenir un toit et un lot de terre cultivable; et enfin sur le sort des officiers et des combattants Macédoniens qui avaient pris part à la guerre d'Indépendance de 1821 et qui à un âge très avancé, se trouvaient installés à la commune de «Néa Pella».